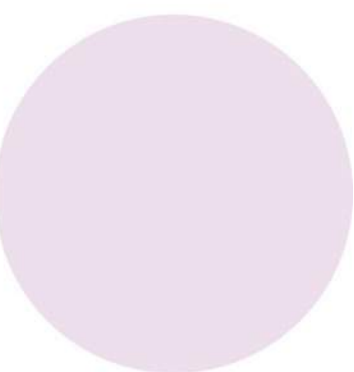
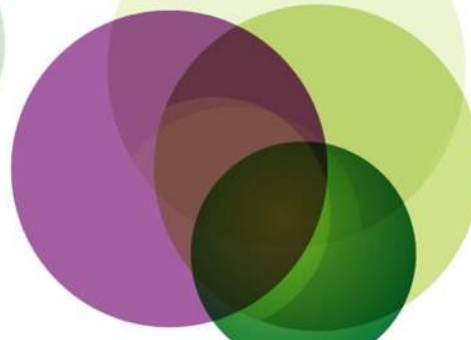
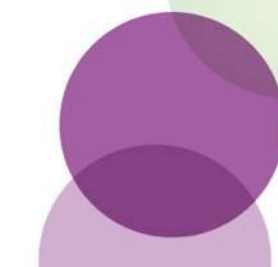
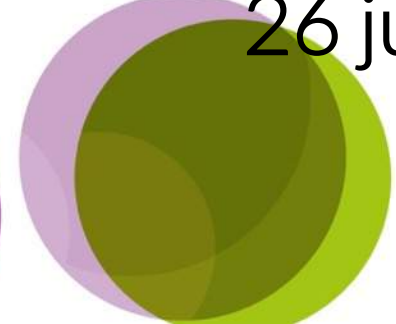
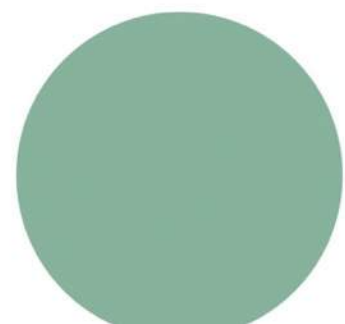
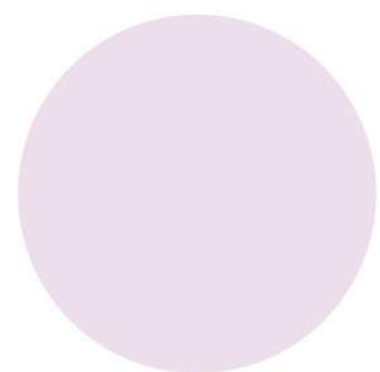

Jaarlijks congres Ouderschap: weerstand en kritiek

26 juni 2019 | Eindhoven

**WIM
GOOSSENS**

WEERSTAND EN KRITIEK ALS
SYMPTOOM

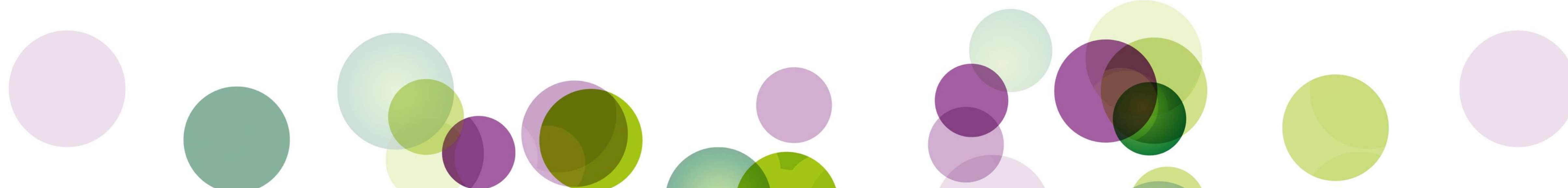
**DR. CAROLIEN
GRAVESTIJN**

KRACHTIG OUDERSCHAP EN
LEVENSVAAARDIGHEDEN

**DR. KATIE-
LEE WEILLE**

OUDERSCHAP EN
PSYCHIATRIE

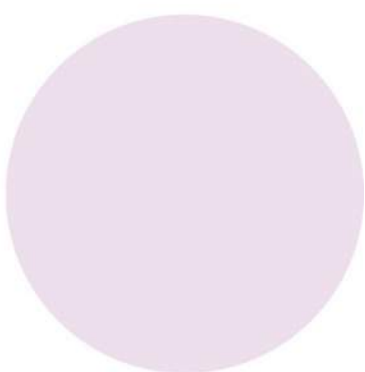
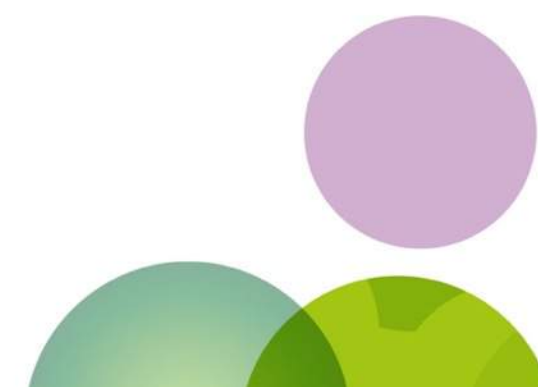
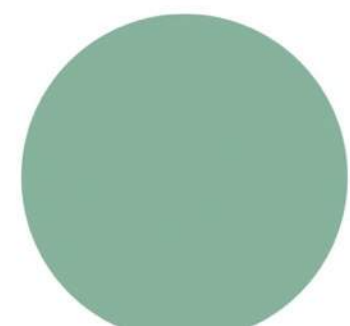
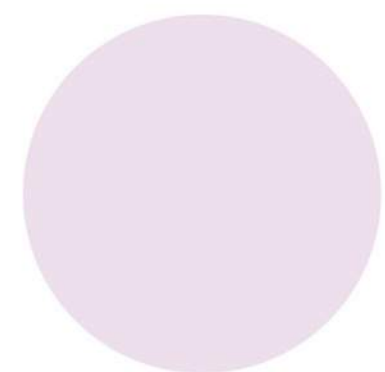
GERARD LOHUIS

OUDERS IN DE GGZ
(WINTERTUIN)

PROF. DR. FRANK KORTMANN

NIET-WESTERSE GEZINSSYSTEMEN
(LUMIERE/AMPERE/MAXWELL)

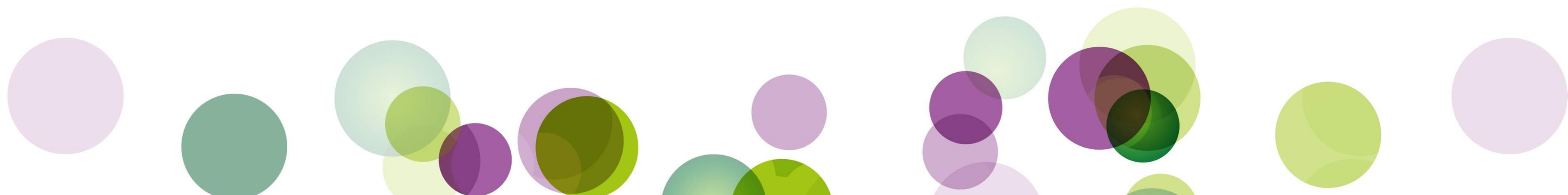
FENNO MOES

BOOSHEID EN AGRESSIE
(LUMIERE/AMPERE/MAXWELL)

GIEL VAESSEN

DOORBREKEN VAN GEDRAGSPATRONEN
(WINTERTUIN)

Weerstand en kritiek als symptoom!

Congres - Ouderschap: weerstand en kritiek,
26 juni 2019

Euregionaal Congres Buro
Door Wim Goossens, expertdocent Zuyd
Hogeschool

Opbouw

- Even voorstellen.
- Een eigen ouderervaring.
- Behoeften van ouders.
- De relatie tussen ouders en professionals.
- Weerstand als interactioneel signaal.
- Open einde ..

**Even voorstellen:
Expert docent Zuyd Hogeschool
Faculteit Sociale Studies & Educatie**

Vader van:

Stéphanie

Michel

Céline

Opa van Sil

**Zuyd Hogeschool
en ouderschap:**

- **Minor**
- **Keuzemodules**
- **Lezingen**
- **Trainingen**
- **Workshops**

**Europees
samenwerkings-
verband:**

**International
Parenting
Program**

Een eigen ouderervaring

Een overleg met professionals:

Onze zoon in crisis!

Ouders die reageren met weerstand?

Behoeften van ouders

Gebaseerd op: Goossens 2014/2018
Hoek (2013), Piskur (2015) en Sniekers (2015/2016).

Behoeftte aan existentiële aanwezigheid

PRESENTIETHEORIE (BAART (2004/2005)):

De presentietheorie in 10 minuten

Zie:

www.presentie.nl/component/content/article/...presentie/31-presentie-in-10-minuten

- Erbij zijn:
bij de ander zijn; niet gedreven door rollen, functies, methodieken, protocollen.
- Wat je doet is ingegeven door de relatie die je met de ander hebt.
- Aansluiten, aansluiten, aansluiten
- In afstemming met de ander laat je wat relevant is tot stand komen.
- Met iemand zijn, als je er voor iemand wil zijn: aanwezig in zijn omgeving, trouw, aanspreekbaar, interrumppeerbaar.

Existentiële aanwezigheid

- Starten waar de ouder is: wat wil hij en waar heeft hij behoefte aan.
- De zijnsrelatie met het kind erkennen: niet technisch professioneel kijken.
- Professionele nabijheid in plaats van functionele distantie.
- Niet alleen vanuit functionele rolopvattingen en een methodisch model, laat staan protocol het contact aangaan en vormgeven; overstijg de technisch professionele benadering of de bureaucratische logica.

Existentiële aanwezigheid

- Reageren vanuit een eigen authenticiteit en professionele kwetsbaarheid of dilemma's op tafel durven leggen.
- Partnership met ouderschap tentoon spreiden. Profileren als leden en vertegenwoordiger van een solidaire gemeenschap met ouderschap in plaats van kritische beschouwers van het ouderschap en opvoederschap.
- Werken vanuit een nieuwsgierigheidsopgave naar ouders (zie Remmerswaal en de Gouw).

Behoeften van ouders

-enkele onderzoekers aan het woord -

- aandacht voor algemeen menselijke behoeftes (Goossens 2018 / Sniekers 2017);
- aandacht voor het 'ouderverhaal' (Hoek 2013)
- erkenning van het identiteitsniveau van het ouderschap: inclusie – controle - affectie (Goossens 2014/2018);
- *benadering als totale mens in plaats van cliënt* (Goossens 2014/2018);
- lid zijn van de 'gewone' oudergemeenschap (Piskur 2015/ Goossens 2018)
- *lotgenoten en ervaringskennis* (Piskur 2015/ Goossens 2018/ Programma JOOZ, 2015)

Behoeften van ouders

- benadering vanuit present zijn (Goossens 2014/2018)
- een 'benaderbare' en ondersteunende organisatie (Hoek 2013)
- een evenwaardige en aanspreekbare professional (Hoek 2013)
- een transparant werkproces (Hoek 2013)
- benutten van professionele scharrelruimte (Goossens 2018).
- balans tussen organisch opgebouwde ouderdeskundigheid en professionele expertise: the collaborative approach (Goossens 2018)

De relatie tussen ouders en professionals.....

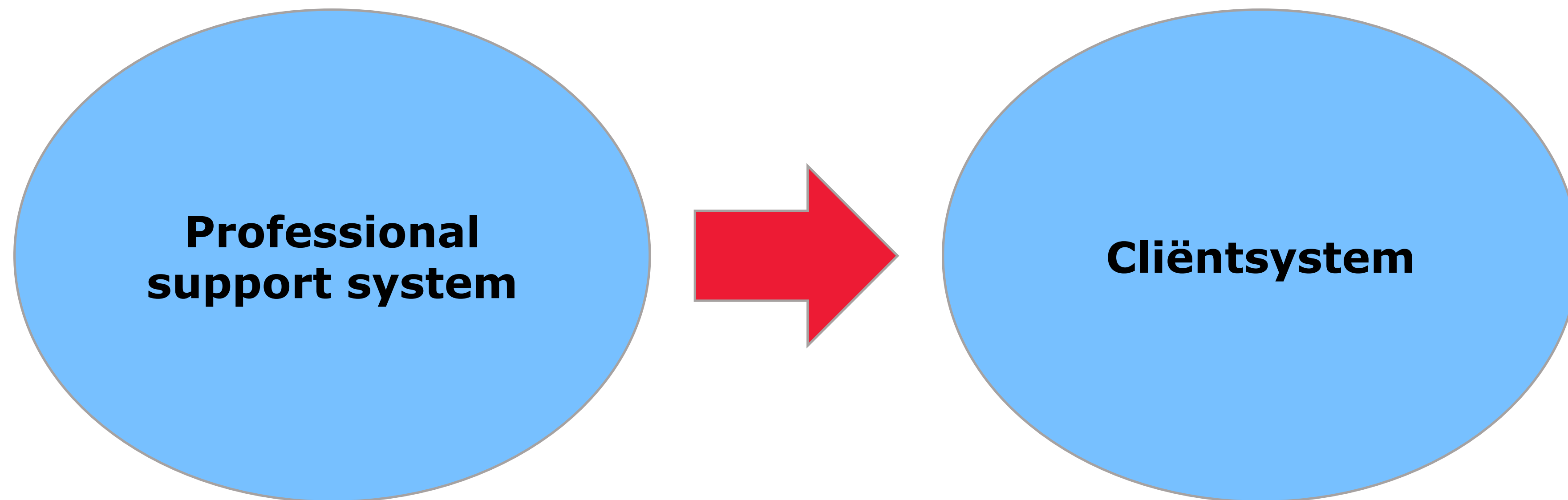
*Van professioneel support relatie naar een
samenwerkingsrelatie?*

Mentale modellen van professionals naar ouders

- Protectieve model
- Transmissie model
- Expertmodel
- Consument model
- Partnershipmodel

Vrije vertaling Carmel Borg (Malta) 2013; op basis van Hornby, G (2000) Improving Parental Involvement, London, Cassel

Traditioneel denken over de relatie tussen ouders en professionals

Kenmerkend....

- Gedachte is: er bestaat 'zoiets' als non-wederkerige beïnvloeding van de professional support system richting het cliëntsysteem
- Functionele relatie: relatie waar doelgericht wordt gewerkt aan een gesignaleerde nood, probleem of hulpvraag met gebruik van wetenschappelijke (bewezen) theorieën en methoden.
- Functionele distantie tussen professional en ouders.

Risico's

- Ongelijkwaardigheid tussen ouder en professional wordt geïnstitutionaliseerd (= positionele macht)
- Professional expertise wordt bepalend (= deskundigheidsmacht)
- Procedures en werkwijze van de professional (en diens organisatie) worden de standaard voor het contact (= bureaucratische macht)

Risico's

- Nadruk op deficiëntie denken t.a.v. de ouder (ouder heeft probleem/vraag waarop de professional antwoord geeft).
- Ouder wordt object in plaats van subject.
- Gemis aan erkenning voor ouderlijke expertise.

Een nieuw perspectief?

Ouders en professionals hebben een (dialogische) *samenwerkingsrelatie* (=partnership)

The collaborative approach!

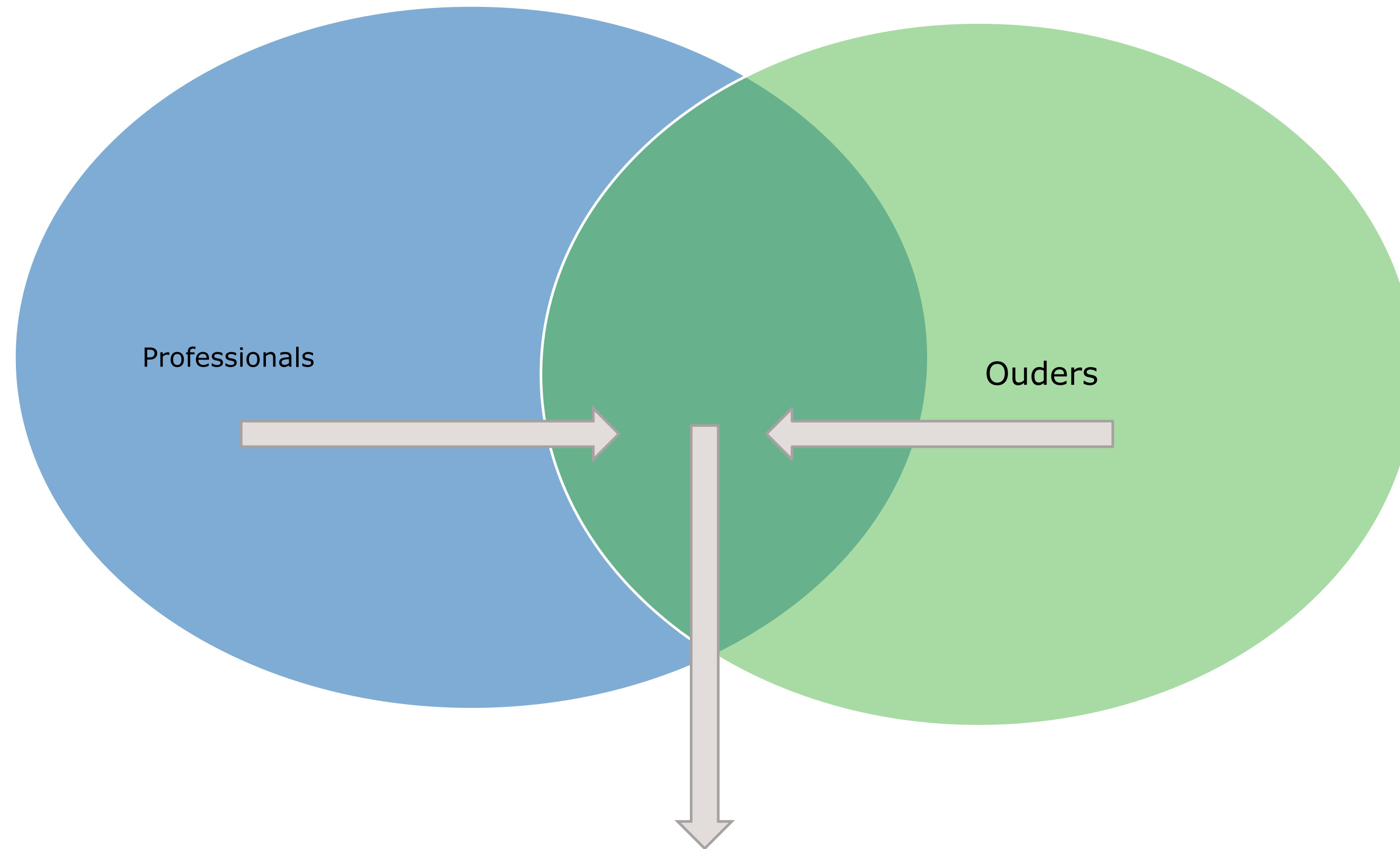
Samenwerkingsrelatie nader bekeken

Ouders

- Organisch opgebouwde kind-kennis
- Specifieke ervaringskennis van dit kind
- Oplossingsstrategieën
- Collectief geheugen, continuïteit en duurzaamheid
- Inbreng van de oudergemeenschap

Professionals

- Vertegenwoordiger van de solidaire gemeenschap
- Professionele expertise en ervaring
- Vertegenwoordiging van de culturele- en maatschappelijke normen
- Theorieën en methoden
- Research-informatie (EVB)

Reductie van afhankelijkheid en ongelijkwaardigheid
Professionele nabijheid in plaats van functionele distantie
Commitment
Motivatie
Gedeelde kennis en ervaring
Gezamenlijke belangen

Wat heb je nodig als professional

- Oudersensitiviteit: een vergevorderde vorm van empathie.
- Invoegende in plaats van etalerende deskundigheid.
- Lef om buiten de grenzen van je vakgebied te treden.
- Professioneel ego kunnen loslaten.
- De voorlopigheid van je eigen opvattingen kunnen verduren.
- Het niet-weten aan jezelf mogen toestaan
- Veel aandacht voor ogenschijnlijk laagwaardige activiteiten

Weerstand als interactioneel signaal ...

Hoe weerstand tussen ouders en professionals kan spelen.

Handreikingen ter bevordering van weerstand

Handreikingen hoe u mij als ouder in de weerstand kunt krijgen ...!

Een interactionele kijk op weerstand.....

Interactionele kijk:

Weerstand heeft te maken met wat er tussen professional en de ouders speelt

Eigenschappen- theorie:

Weerstand is een eigenschap van de ouder

Interactioneel kijken naar weerstand (1/2)

Weerstand:

- maakt de contextinvloed zichtbaar;
- is een fenomeen dat hoort bij relatieontwikkeling;
- laat ons de betekenis van de interactie, onderlinge relaties en verhoudingen zien;
- geeft ons zicht op onderling “weerstandsgedrag” van groepsleden;

Interactioneel kijken naar weerstand (2/2)

Weerstand:

- biedt aanwijzingen voor de wijze waarop het samenwerkingsklimaat wordt ervaren;
- geeft inzicht in de werking van impliciete codes (conventies), normeringen en taboes;
- speelt zich af op het fragiele snijvlak tussen interactiedynamiek en psychodynamiek.

De functie van weerstand

1. Interactionele boodschap
2. Herstel van het oude evenwicht
3. Zelfbescherming
4. Signaal geven
5. Een uiting geven aan het verminderd klimaat van veiligheid en vertrouwen
6. Bescherming van het zelfbeeld
7. Signaal van defensieve communicatie

Ontstaan van weerstand...

Waardoor ontstaat weerstand:

- onduidelijkheid over inhoud en procedures;
- ingesleten gewoonten die ter discussie staan;
- persoonlijke belangen t.o.v. organisatie of groepsbelangen;
- informele verhoudingen komen "bloot" te liggen;
- basisbehoeftes worden niet vervuld;
- bedreiging van identiteit;
- angsten en ervaringen uit het verleden.....:
- nieuwe rolverwachtingen of posities;
- gewijzigde normen....
- enz.

Weerstand is functioneel....!?

- Om bedreigingen te weerstaan
- Om aan te scherpen
- Om voor je belangen op te komen
- Om je eigen focus scherp te krijgen.
- Om kritisch naar de situatie te kijken.
- Om zelfbeeld en identiteit te beschermen.

Vormen van weerstandsgedrag

Latente vormen:

- Vermijding/onzichtbaarheid
- Rationalisaties
- Intellectualiseren
- Terugtrekken/ziekmelden
- Projecteren
- Slachtoffergedrag
- "Pleasen"
- Geruchtencircuit
- Strategische of manipulatieve weerstand

Manifeste vormen:

- Enthousiasme vermijden
- Cynisch reageren
- Competitie/vechtgedrag
- Acting out
- Intimideren of dreigen
- "Verhoren"
- Tegenwerken
- Coalitievorming

Interventies m.b.t. weerstand

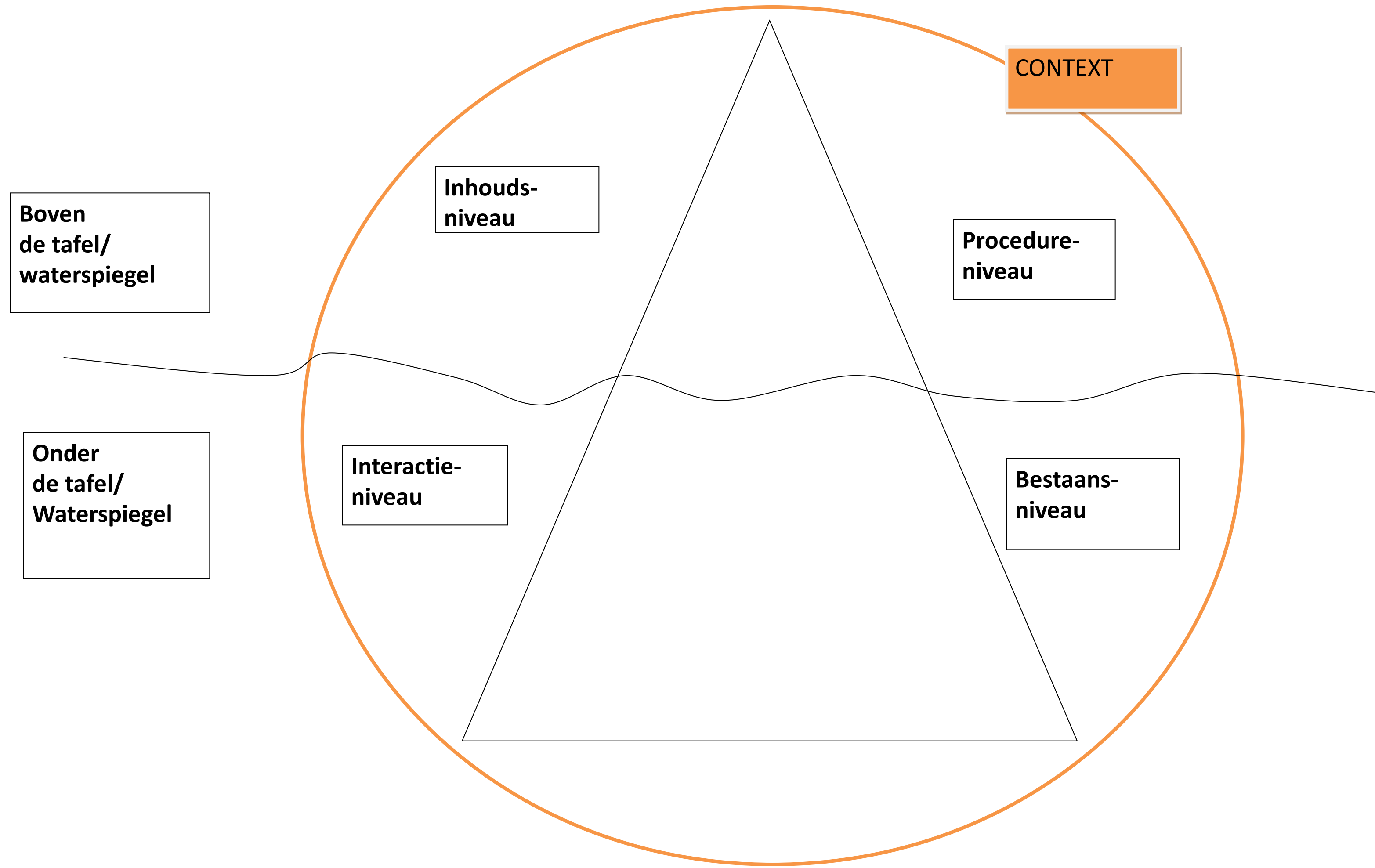
- Waak voor de eigenschappenbenadering!
- Niet veroordelend zijn naar weerstand!
- Zoek intenties en drijfveren achter gedrag!
- Vertaal verwijten naar behoeften
- Serieus nemen (BEB= Benoemen – Erkennen – Bevragen).
- Erkenning geven aan inclusie – controle – affectie - schaduwkanten
- Indien nodig judoachtig bewegen.

Interventies m.b.t. weerstand

- Benoem de constructieve waarde van weerstand.
- Ga niet overhalen of trekken aan de groepsleden: dat verhoogt de weerstand.
- Invloed accepteren en bevorderen.
- Hulp en steun bieden.
- Onderhandelen.

Weerstand op meerdere communicatieniveaus

1. Inhoudsniveau
2. Procedureniveau
3. Interactieniveau
4. Bestaansniveau
5. Contextniveau

Weerstand op communicatieniveaus

INHOUDSNIVEAU	
<i>Weerstand door:</i> Onduidelijke doelstelling, resultaat, probleemdefiniëring, enz.	<i>Mogelijke interventies</i> Doel verduidelijken, inhoud aanscherpen, thema's eruit lichten, enz.
PROCEDURENIVEAU	
<i>Weerstand door:</i> Verwarring en onduidelijkheid over werkwijze, aanpak, agenda, tijdspad, enz.	<i>Mogelijke interventies</i> Werkvormen aanpassen, procedures benoemen, structurering van werkwijze, agendering bespreken, enz.

Weerstand op communicatieniveaus

INTERACTIENIVEAU	
<i>Weerstand door:</i> Onveilig klimaat, moeizame verhoudingen en betrekkingen, knellende "relationele contracten", rollen, normen.	<i>Mogelijke interventies</i> Sfeer benoemen, klimaat zichtbaar maken betrekkingen onder de aandacht brengen, coalitievorming bespreken, enz.
BESTAANSNIVEAU	
<i>Weerstand door:</i> Gevoelens van miskennen, oude pijnlijke ervaringen, veranderbaarheid, enz.;	<i>Mogelijke interventies</i> Zelfonthulling, ervaringen opvragen, emoties laten uiten, persoonlijke thematieken aandacht geven, enz.

Weerstand op communicatieniveaus

CONTEXTNIVEAU	
<i>Weerstand door:</i> Belastende invloeden uit de omgeving, organisatiedoelstellingen of beleid, maatschappelijke invloeden, enz.;	<i>Mogelijke interventies</i> Invloeden uit context bespreken, solidariseren en collectivisering, enz.

Slotopmerking

Dank voor de aandacht

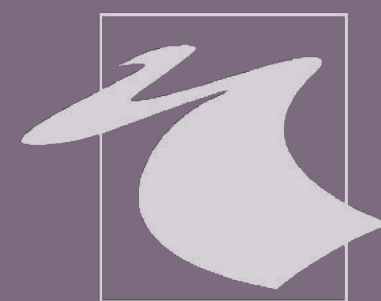
Wim Goossens

Email: wim.goossens@zuyd.nl

Ouders in de weerstand

Hoe een oudergerichte benadering weerstand kan verminderen

Carolien Gravesteijn
Lector Ouderschap en
Ouderbegeleiding

hogeschool
Leiden

De ouders van Anne

Zaten aardig in de weerstand

Parenting is as
crazy as
circumnavigating
the globe without
a map . . . but, oh,
what a journey!

by emily @ isthisREALLYmylife.com

hogeschool
Leiden

Waar gaan we het over hebben

- ♦ Waar komt die weerstand vandaan?
- ♦ The eye of the beholder
- ♦ Beschermende factoren
- ♦ Wat vinden ouders belangrijk en uitdagend in het ouderschap?
- ♦ Hoe verminder je weerstand bij ouders?

Waar komt die weerstand vandaan?

- ✦ **Professional** lang kindgericht gewerkt
- ✦ **Samenleving** vaak oordelend en belerend, ouders staan er 'alleen' voor
- ✦ **Wetenschap** directe relatie tussen opvoeden en ontwikkeling kind

"Het is confronterend
Om van Jo te horen dat door
Mijn schuld, mijn dochter
Minder kan."
(moeder)

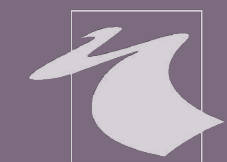
"Jouw dochter weet
Dat je een
slappeling bent."
(Jo Frost)

"Het is confronterend
Om van Jo te horen dat door
Mijn schuld, mijn dochter
Minder kan."
(moeder)

"Ik heb haar dus
Onzeker gemaakt."
(moeder)

"Het is confronterend
Om van Jo te horen dat door
Mijn schuld, mijn dochter
Minder kan."
(moeder)

"Jouw dochter weet
Dat je een
slappeling bent."
(Jo Frost)

"Jullie hebben haar laten
Denken dat ze weinig
Waard is."
(Jo Frost)

"Ik heb haar dus
Onzeker gemaakt."
(moeder)

"Jouw dochter weet
Dat je een
slappeling bent."
(Jo Frost)

"Het is confronterend
Om van Jo te horen dat door
Mijn schuld, mijn dochter
Minder kan."
(moeder)

Ouders staan er 'alleen' voor

- ♦ Gevoel van **tekortschieten**
- ♦ Niet 'opgeleid' \Rightarrow leren met vallen en opstaan
- ♦ Traditionele familieverbanden \Rightarrow
kleine kernezinnen en **individualisme**
- ♦ Opvoeding thuis \Leftrightarrow ontwikkeling
het perfecte kind

Oudergerichte benadering

- ✦ Ouderschap is **meer dan opvoeden alleen**
- ✦ **Geen directe relatie** opvoeden \Leftrightarrow ontwikkeling
- ✦ Ouders **ondersteunen**

Ouderwelzijn

- ✦ Welzijn ouder > opvoedgedrag + welzijn kinderen
(Samaroff, 2011)
- ✦ Ouderwelzijn 2 componenten:
 - ✦ Beleving ouder-kindrelatie
 - ✦ Levensomstandigheden(Vermulst, 2012)

Hoe beleven ouders ouderschap?

Ouderschapsbeleving

Moeders
mee eens

Vaders
mee eens

Tevreden over de opvoeding

Goed in staat om voor kinderen
te zorgen

Ouderschap is moeilijker
dan gedacht

Hoe beleven ouders ouderschap?

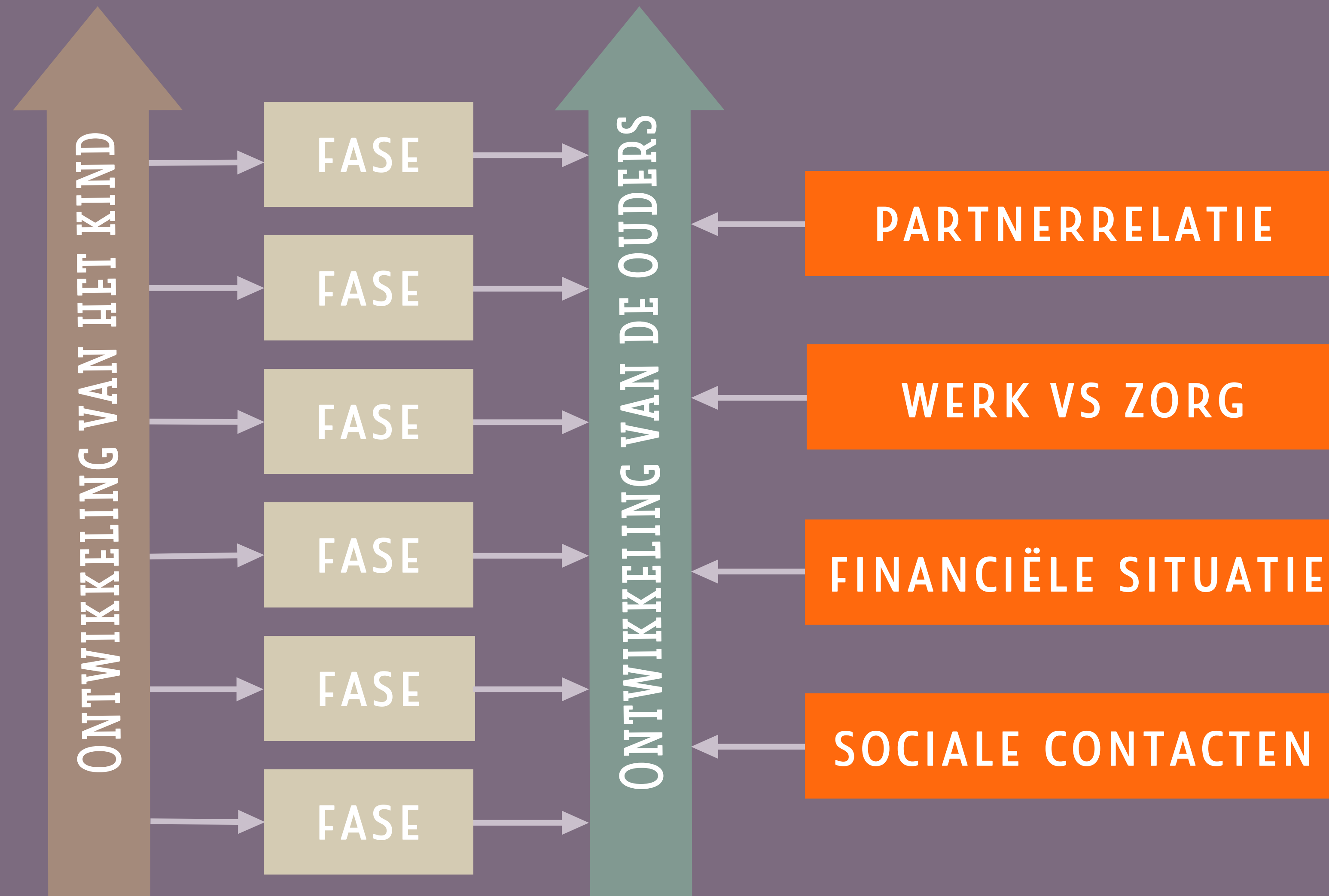
Ouderschapsbeleving	Moeders mee eens	Vaders mee eens
Tevreden over de opvoeding	96%	97%
Goed in staat om voor kinderen te zorgen	97%	98%
Ouderschap is moeilijker dan gedacht	58%	50%

Beschermende factoren

- ◆ Individuele factoren
- ◆ Thuisklimaat
- ◆ Netwerkklimaat

Ontwikkeling van ouders

ONTWIKKELING OUDERS

Beelden van ouders

- ✦ Beelden: meetlat van **successen** en **falen**
- ✦ **Onrealistische** beelden \Rightarrow gevoelens van **verlies** en **frustratie**
- ✦ **Rigide vasthouden** aan onrealistische beelden \Rightarrow **problemen**
- ✦ **Groei en steun** = beelden **aanpassen** aan werkelijkheid

Levensvaardigheden

- ◆ Zelfbewustzijn
- ◆ Zelfmanagement
- ◆ Relatievaardigheden
- ◆ Verantwoordelijk besluiten nemen
- ◆ Maatschappelijk bewustzijn

Uitvragen per levensvaardigheid

- ◆ Ingaan op ingevulde vragenlijst (score)
- ◆ Vragen naar concrete lastige situatie
- ◆ Vragen: welke vaardigheden wel/niet ingezet
- ◆ Focus ook op positieve kwaliteiten van ouders

- ◆ Elke vaardigheid vraagt om andere (inzichts)vragen

Family Foundations* \implies ouderteam.nu

- ◆ **Preventief** programma
- ◆ Family Foundations vertaald, aangepast, **blended** training
- ◆ Hogeschool traint professionals \implies **professionals trainen ouders**
- ◆ Amerika en Europa

*(Feinberg, 2013)

Partnerschap \Rightarrow ouderschap

- ✦ ~**50%** ouders ervaart **dip** in partnerrelatie
- ✦ Negatieve invloed:
 - ✦ **Opvoeden**
 - ✦ **Welzijn** ouder en kind

Kinderen willen het ook!

- ♦ **10%** kinderen wil **meer tijd** met moeder
- ♦ **16%** wil **meer tijd** met vader
- ♦ **34%** wil **minder gespannen moeder**

(Jennifer Senior, 2013)

- ♦ **Prioriteiten** voor kinderen:
 - ♦ Welzijn van ouders **samen** (partnerrelatie)
 - ♦ **Betrokken ouders**, praten
 - ♦ **Familie** en **buren** als **steun** voor gezin

(Distelbrink e.a., 2010)

goede zorg voor het kind
Begint bij
goede zorg voor de ouders

**Positieve samenwerkingsrelatie
is de basis
voor sterk ouderschap**

Vaders

- ✦ **Geen** mannelijke moeders
- ✦ **Unieke** bijdrage aan opvoeding
- ✦ Vaders en moeders **vullen elkaar aan**

Wat vinden vaders zelf?

- ♦ Hebben “**niet echt**” vragen over opvoeding
- ♦ Zullen **niet snel hulp** vragen
- ♦ Vragen **niet altijd begrepen** (ego)
- ♦ Voelen zich soms **buitenspel** gezet (beetje)
- ♦ Behoefte aan **praktische** informatie,
informeel contact, **samen met het kind**

Netwerkklimaat

- ♦ Steun **directe omgeving**
- ♦ Wel netwerk, **niet gebruiken**
- ♦ **Zelf- en samenredbaarheid**
- ♦ **Ondersteunen en professionaliseren**

**Wat vinden ouders
belangrijk en uitdagend
in het ouderschap?**

Uitkomsten—wat denkt u?

- ✦ Ouders van een eerste kind ervaren een grotere dip in hun partnerrelatie dan ouders van meerdere kinderen
 1. Klopt
 2. Klopt niet
 3. Maakt niet uit

Uitkomsten—wat denkt u?

- ✦ Van partnerschap naar ouderschap
 1. Vooral moeders zijn in deze fase ontevreden
 2. Vooral vaders zijn in deze fase ontevreden

Uitkomsten—wat denkt u?

- ◆ Beleving ouderschap

1. Ouders met jonge kinderen zijn meer tevreden dan ouders van adolescenten
2. Ouders met jonge kinderen zijn minder tevreden dan ouders van adolescenten

Uitkomsten—wat denkt u?

♦ Moeders waarderen partnerrelatie hoger \Rightarrow
vaders ervaren meer rolbeperking

1. Klopt
2. Klopt niet
3. Maakt niet uit

Uitkomsten—wat denkt u?

- ◆ Stellen gaan ... drinken als ze kinderen krijgen
 1. Minder
 2. Meer

Uitkomsten Leuker voor later—1

- ◆ Behoefte aan steun vanuit **directe omgeving**
- ◆ Netwerk wordt **kleiner**
- ◆ Wel een netwerk maar **niet (durven) gebruiken**
- ◆ Welzijn niet zozeer bepaald door netwerk maar meer door **vaardigheid ‘hulp vragen’**
- ◆ Professionals als **sparring partner**
- ◆ Netwerk **professionaliseren**

Uitkomsten Leuker voor later—2

- ◆ Ouders hadden **beter voorbereid** willen zijn
- ◆ **Dip** in partnerrelatie > **1 jaar**
- ◆ Communicatievaardigheden en relatievaardigheden
- ◆ Professionals CJG: meer kennis over **kwetsbaar ouderschap**
- ◆ Vaders: fijn om over zichzelf te praten

**Wat betekent dit
concreet voor
professionals?**

Van **zeggen hoe** naar **zorgen dat**

- ✦ Zie ouders als méér dan opvoeders;
zorg dat zij dat zelf ook zien
- ✦ Ontwikkeling kind niet alleen afhankelijk van
opvoeding
- ✦ Oog voor ouderwelzijn: “hoe gaat het met u als ouder
en als persoon?”
- ✦ Positieve insteek
- ✦ Voorbereiden op ouderschap en (nieuw)
partnerschap

Van **zeggen hoe** naar **zorgen dat**

- ✦ Ouders informeren over **beschermende factoren**:
 - ✦ Netwerkklimaat
 - ✦ Thuisclimaat
 - ✦ Individuele factoren

Houding die weerstand verkleint—1

- ♦ Bewust van **eigen beelden** over ouders
- ♦ Bewust van **eigen aannamen** over goed ouderschap
- ♦ **Steun** bieden (belangrijk voor kind)
- ♦ Naast de ouder staan, **samenwerken**
- ♦ Vanuit **perspectief ouders** werken

Houding die weerstand verkleint—2

- ✦ Moeilijk/onbegrijpelijk gedrag \Leftarrow **kwetsbaarheid** en **bezorgdheid**
- ✦ Ouders in problemen \Rightarrow **schuld** en **schaamte**
- ✦ Ouders zijn **ervaringsdeskundigen**
- ✦ **Relatie = fundament**

Zelfevaluatie—1

- ◆ **Ouderperspectief** voldoende meegenomen?
- ◆ Ervoer de ouder **gelijkwaardigheid**?
- ◆ Stelde ik genoeg **vragen**?
- ◆ Voelde de ouder zich **gesteund** ?
- ◆ Werd er ingezet op de **bekwaamheid** van de ouder?

Zelfevaluatie—2

- ♦ Stond ik **naast** de ouder, gevoel van samenwerken, samen oplossingen bedenken?
- ♦ Kon de ouder **fouten maken**?
- ♦ Gevoel dat de ouder **zelf** de **regie** hield?
- ♦ Was ik me bewust van mijn **eigen beelden** over de ouder?

Weerstand verminderen:

Informeren over
Vragen naar
Activeren van

Beschermende
factoren

ouderschAP & PSYCHIATRIE

Dr. Katie-Lee Weille

Weille.com

KOPP/KVO komt vaak voor

Jaarlijks zijn er

405.000 ouders

met een psychische stoornis en/of verslaving

Ondergrens

De KOPP/KVO-doelgroep is feitelijk nog groter omdat sommige stoornissen niet zijn meegenomen, waaronder borderline en mildere vormen van alcohol- en drugsverslaving (middelenmisbruik).

Zij hebben tezamen

577.000

(KOPP/KVO)
kinderen

onder
de
18
jaar

Daarvan zijn 423.000 kinderen

12 jaar of jonger

en 154.000 kinderen

**tussen 13 en 18
jaar**

Documentaire over wat de
directe omgeving kan betekenen
voor kinderen van ouders met
psychische of verslavingsproblemen

Fragmenten uit Klein Gebaar, Groot Geluk

Een film gemaakt door Cle Jansen en Ingrid Ligtermoet

Signalen KOPP/KVO-kind

- Neemt de ouderrol over (parentificatie)
- Neemt geen vriendjes mee naar huis
- Schaamte en schuldgevoelens
- Cijfert zichzelf weg
- Geringe copingvaardigheden
- Schoolverzuim

Margo, 14 jaar:

Ik bleef maar voor haar zorgen en kon en kan bij niemand mijn verhaal kwijt.

OUDERSCHAP GEDEFINEERD

(VAN DER PAS)

**Ouderschap betreft een
besef van
onvoorwaardelijke en
tijdloos verantwoordelijk-
zijn voor een kind**

PRINCIPES ALS HOUVAST IN DE PRAKTIJK

**1. Ouderschap impliceert een besef van
verantwoordelijk-zijn...**

**...Wat wil deze ouder bereiken vanuit
haar besef van verantwoordelijk-zijn, dat
moeilijk of helemaal niet lukt?**

OUDERSCHAP VS OPVOEDERSCHAP

(VAN DER PAS)

OUDERSCHAP

**Niet een rol maar een
24/7 levenslang ethische
relatie**

**Gaat niet weg als het
kind er niet is (het zij uit
logeren,
uithuisgeplaatst, of
opgegroeid)**

OPVOEDERSCHAP

**Is een rol, door
meerdere gevuld (ook
leerkracht, oppas, tantes
e.d.)**

**Is niet permanent, maar
hangt af van de
aanwezigheid en
behoefte van het kind**

PRINCIPES ALS HOUVAST IN DE PRAKTIJK

1. Ouderschap impliceert een besef van verantwoordelijk-zijn...

...Wat wil deze ouder bereiken vanuit haar besef van verantwoordelijk-zijn, dat moeilijk of helemaal niet lukt?

2. Ouderschap is meer dan opvoederschap

...Hoe zou je een onderscheid maken tussen de ouderschap en de opvoederschap van deze ouder?

SCHEMA VAN OUDERSCHAP

(VAN DER PAS)

Ouderlijke werkvloer	Buffer processen	Omstandigheden
<p>Basisgedragingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid • Verzorging • Zicht op het kind • Eisen • Grenzen <p>Timen & Dosereren</p> <p>Emotieregulatie</p>	<p>Solidaire gemeenschap</p> <p>Goede taakverdeling</p> <p>Metapositie</p> <p>‘Goede ouder’- ervaringen</p>	<p>Het kind</p> <p>Ouders Broers en zussen</p> <p>Ziekte Verhuizen Financiële situatie</p> <p>Cultuur</p> <p>Enzovoort</p>

VOORBEELD VAN OUDERSCHAP WAAR PSYCHIATRIE ZICH POSITIEF UITPAKT

Ouderlijke werkvloer	Buffers	Omstandigheden
<p>5 Vaardigheden....de uitdagingen die je elke dag een heldere doel en focus geven</p> <p>Emotieregulatie...geholpen door dagelijkse ritme...er is geen ruimte meer om doelloos voor de buis hangen</p>	<p>Solidaire gemeenschap: herkent je als vader, voor het eerste 'hoor je erbij'</p> <p>Taakverdeling op orde waardoor opvoedingseisen niet overmatig worden</p> <p>Metapositie t.o.v. ouderlijke werkvloer: Wat geeft ouderschap mij focus! Kennelijk had ik structuur nodig</p> <p>'Goede ouder ervaringen' & intrapsychische groei – Ik voel me eindelijk eens competent!</p>	<p>Kind-type dat 'opvoedbaar' en bereikbaar is voor deze ouder</p> <p>Depressieve stoornis die verbetert door goede dag-nacht ritme, en gevoel van levensbetekenis</p> <p>ADHD dat goed reageert op nieuwe dag structuur</p>

ELK OUDERSCHAP IS ANDERS

(VAN DER PAS)

Ouderlijke werkvloer	Buffer processen	Omstandigheden
<p>De dagelijkse uitdaging! Ouders moeten dit voor elkaar zien te krijgen</p> <p>Buffers kunnen daarbij helpen</p> <p>5 Basisgedragingen Timen & Dosereren Emotieregulatie</p>	<p>Deze kunnen versterkt worden: Hier is het werk!</p> <p>Solidaire gemeenschap Goede taakverdeling Metapositie 'Goede ouder'-ervaringen</p>	<p>Mazzel, of Pech, het is nou eenmaal zo: Hier doen ouders het mee</p> <p>Het kind Ouders Broers en zussen Ziekte Verhuizen Financiële situatie Cultuur Psychiatrie Enz</p>

PRINCIPES ALS HOUVAST IN DE PRAKTIJK

3. Psychiatrie is een omstandigheid van ouderschap...

.....Op welke manieren beïnvloedt de psychiatrische aandoening van deze ouder zijn of haar ouderlijke werkvloer?

4. Buffers helpen ouders, en ouderbegeleiding kan de buffers helpen te versterken...

...Hoe kunnen de buffers worden versterkt?

Werkvloer	Buffer processen	Omstandigheden
De dagelijkse uitdaging! Ouders moeten dit voor elkaar zien te krijgen	Deze kunnen versterkt worden: Hier is het werk!	Mazzel, of Pech, het is nou eenmaal zo: Hier doen ouders het mee

Voorkomen is beter

Beschermende factoren verkleinen de kans op psychische problemen bij het kind:

- Een goede interactie met beide ouders/verzorgers
- Sociale steun binnen en buiten het gezin
- Copingvaardigheden en sociale redzaamheid van het kind
- Goed begrip van het kind over de problematiek van de ouder

Er zijn veel effectieve KOPP/KVO-interventies ontwikkeld die deze factoren versterken.

Raadpleeg daarvoor de KOPP-richtlijn.

Samenvatting principes...

- **Ouderschap impliceert een besef van verantwoordelijk-zijn...**
- **Ouderschap is meer dan opvoederschap...**
- **Psychiatrie is een omstandigheid van ouderschap...**
- **Buffers helpen ouders, en ouderbegeleiding kan de buffers helpen te versterken...**

....als Houvast in de praktijk

...Wat wil deze ouder bereiken vanuit zijn besef van verantwoordelijk-zijn, die moeilijk lukt?

...Hoe zou je een onderscheid maken tussen de ouderschap en de opvoederschap van deze ouder?

...Op welke manieren beïnvloedt de psychiatrische aandoening van deze ouder zijn of haar ouderlijke werkvloer?

...Hoe kunnen de buffers worden versterkt?

ouderschap & psychiatrie

Dr. Katie-Lee Weille

Weille.com

VOORBEELD VAN ONTREGELING DOOR PSYCHIATRIE

Ouderlijke werkvloer	Buffers	Omstandigheden
<p>FALEN FALEN FALEN</p> <p>Emotieregulatie: Het allermoeilijkste!!!</p> <p>5 Vaardigheden....waar je je allemaal in lijkt te falen en steeds slechter over jezelf voelt...</p> <p>dat kind verzorgt je een giga slecht gevoel over jezelf...</p>	<p>BUFFERS VERSTERKEN!!</p> <p>Solidaire gemeenschap begrijpt dat opvoeding stressvol is en verleent hulp-MBT-P</p> <p>Taakverdeling helpt bij copingstrategieën</p> <p>Metapositie: Beseffen waar de ontregeling plaatsvindt en coping strategieën, hulp om te leren mentaliseren</p> <p>‘Goede ouder ervaringen’ o.a. door ontschuldiging van inzicht in eigen stres-patronen</p>	<p>HET VALT ALLEMAL NIET MEE...</p> <p>Borderline persoonlijkheid Jeugdtrauma</p> <p>Sprake van vicieuze cycli, moeder voelt zich niet begrepen, vertrouwt niemand en raakt overspannen</p>

Weerstand om autonomie te behouden

Ondersteuning door aan te sluiten

Wat te doen wanneer er GGZ-problematiek speelt.

INHOUD

- **Psychiatrie gaat over gewone dingen**
- **Betekenisgeving en alles draait om CONTACT**
- **Meervoudige onpartijdigheid en niet ingezogen raken**
- **Onbevangen zien vanuit narratief aspect**

Symptomen zijn dingen die u en ik ook hebben

Horen van stemmen, psychiatrie? Denk aan imaginatie

Psychotisch worden, zou ons dat lukken?

Zelfgevoel voorkomt wanen? The Birds van Hitchcock

**Alle psychiatrisch problematiek begint met
slaapproblemen!**

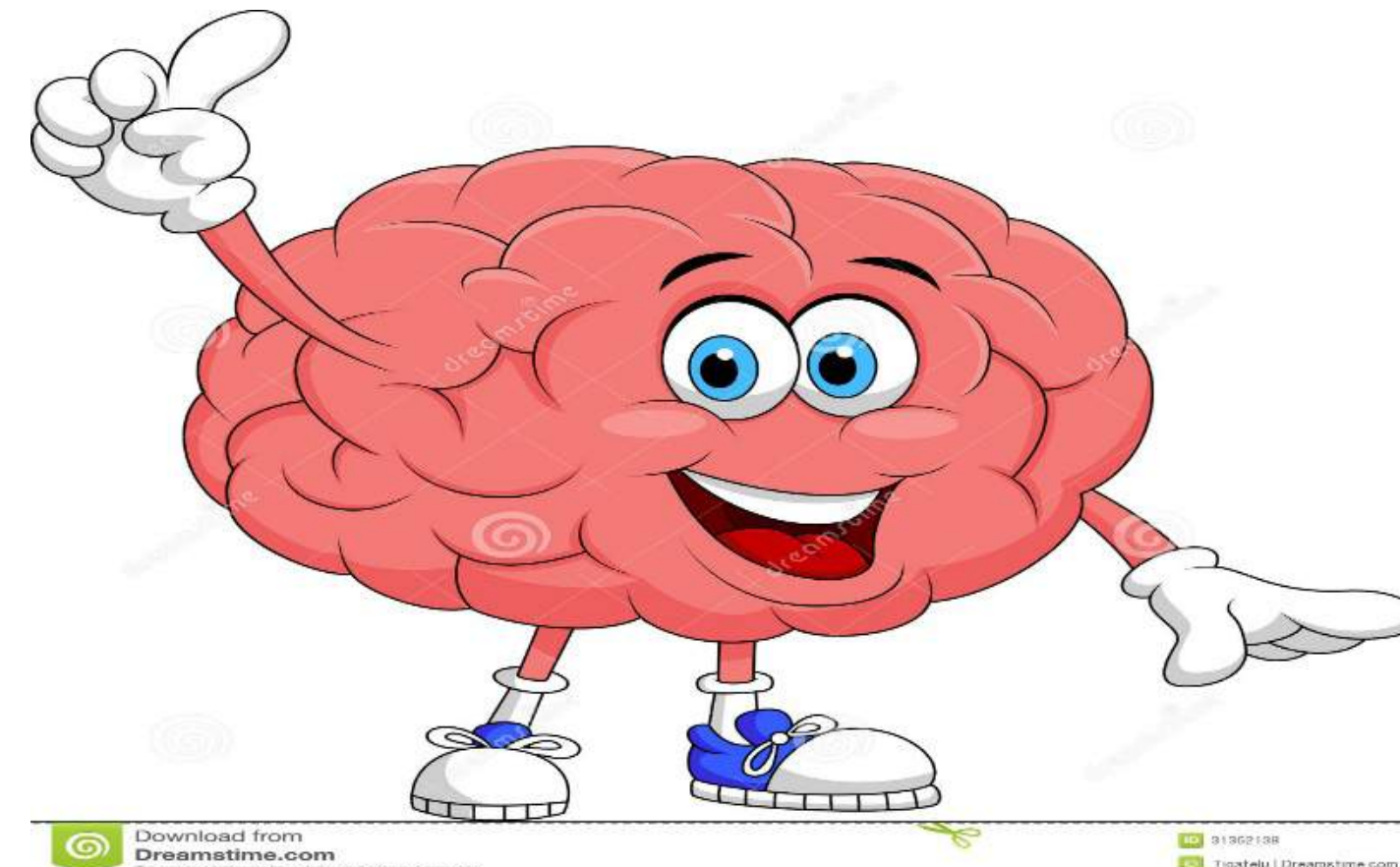

BEWUSTZIEN

Hoe bewust ben je op dit moment? Scoor jezelf tussen 0 en 100%

Hoe lang heb je er over gedaan om te denken wie 'die Lohuis is'?

Onze hersenen foppen ons: getallenreeks 2-4-6

STIGMA en UITSLUITING zijn de ernstigste psychiatrische symptomen

Een vorm van onaandachtigheidsblindheid ? Kantelen van systeem- naar leefwereld begint bij opheffen onaandachtigheidsblindheid

<https://youtu.be/v3iPrBrGSJM>

Casus: Jeanet en haar moederrol

Waarheidstrechter Kunneman

waarheid

juistheid

echtheid

hulp

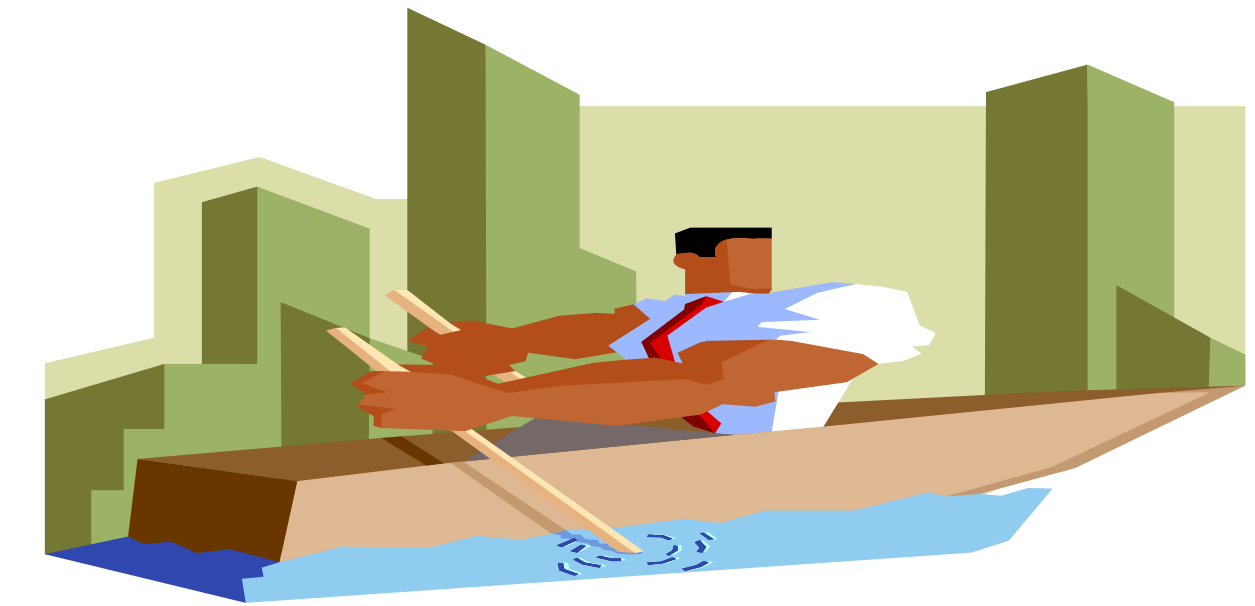
Evidence based

relatie

Communicatie/
betekenis

TOP 3 van Geluk:

- Autonomie : basic trust Erik Erickson

- Waardevolle relaties: mensen die er toe doen

- Zinnvolle dagbesteding: reden om uit bed te komen.

Het staat of het valt met contact.

- **Traagheid**
- **Emergentie**
- **Aansluiting en medemenselijkheid**
- **Geen waarheid zonder betekenis, betekenis kan zonder waarheid**
- **Narratief van en over het leven Normaliseren van psychische ziekten**

Persoonlijkheid ; Om te begrijpen waarom iemand reageert volgens aangeleerde patronen

Hechting en Coping

Wie is je vader en moeder?

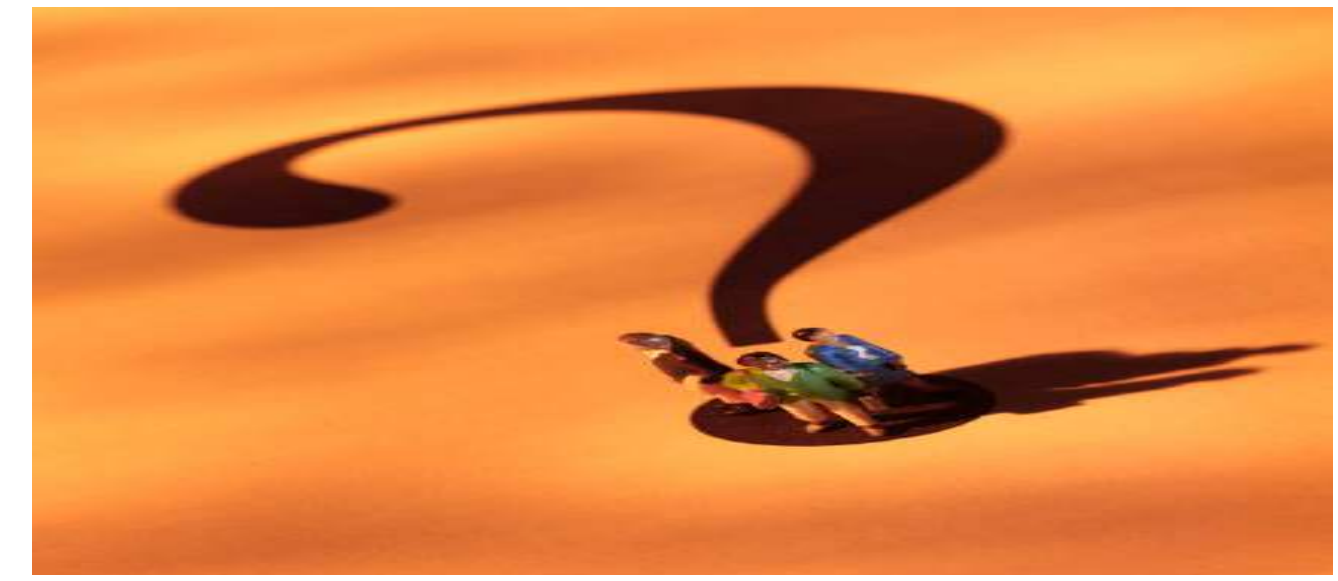
Hoe was je als kind?

<https://youtu.be/apzXGEbZht0>

Basisbehoeften kind

- **Veiligheid**
 - **Verbondenheid met anderen**
 - **Autonomie**
 - **Zelfwaardering**
 - **Zelfexpressie**
 - **Realistische grenzen**
- **Wanneer hier niet aan wordt voldaan, kunnen t.g.v traumatische ervaringen disfunctionele schema's ontstaan**

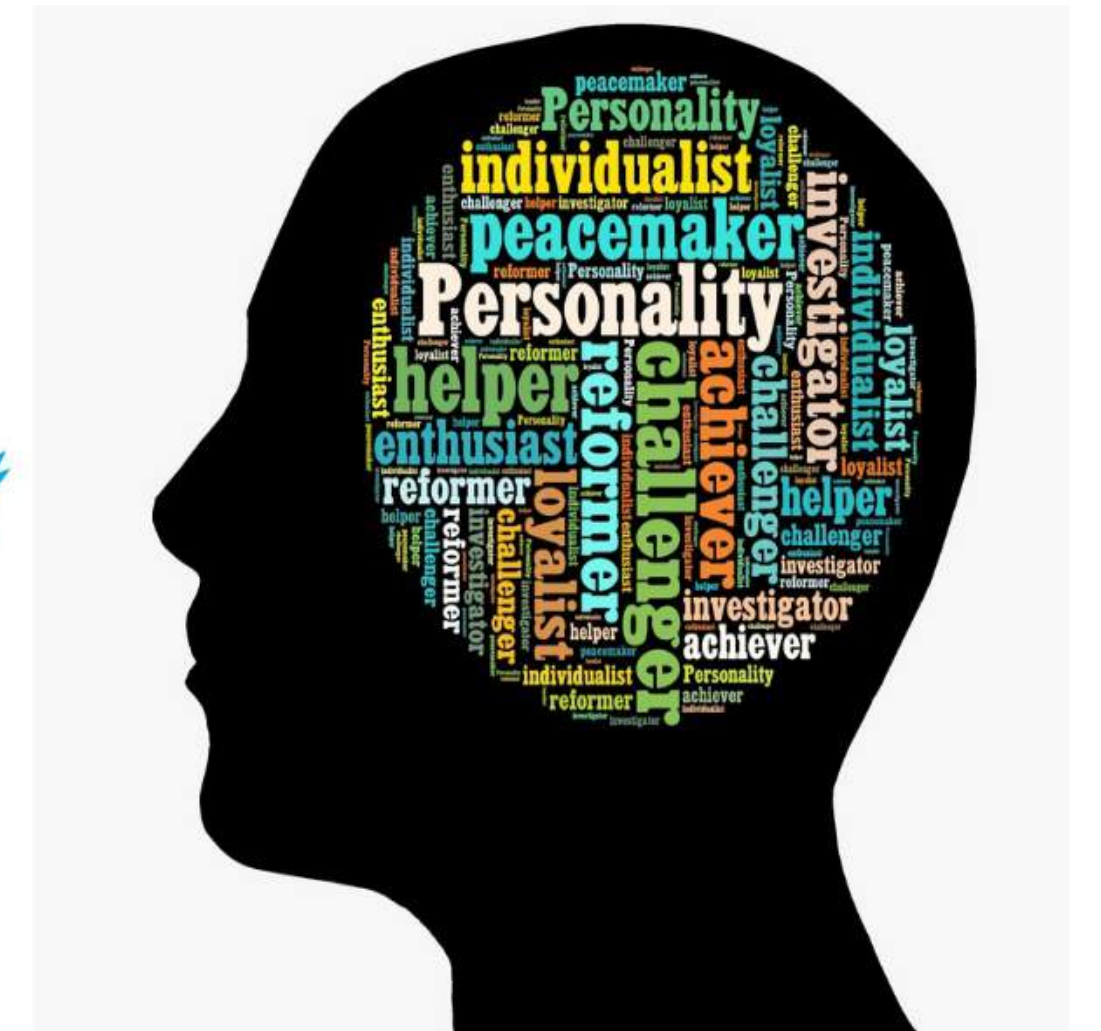

Grenzen, veiligheid en acceptatie: een verhaal over koekjes

De Kern van persoonlijkheidsproblematiek/ **hoe ga je er mee om?**

- Zelfoverschatting om niet te voelen, het alleen doen (narcistisch)
- Angst om afgewezen te worden (ontwijkend/ vermijdend)
- Geen houvast aan jezelf (emotie-regulatie/ borderline)
- Emoties buiten jezelf plaatsen (anti-sociaal)
- Oninvoelbaar (schizotypisch/ schizoïde)
- Aandacht nodig hebben (theatraal/ histrionisch)
- Op je hoede zijn (paranoïde)

- Kortom: je hebt te veel of te weinig van bepaalde kenmerken waardoor je voorturend met anderen botst of anderen met jou

Ontstaan narcisme: Martin Appelo

<https://youtu.be/RSd317TLIbc>

Contact is eerste en belangrijkste stap bij “weerstand”, gericht op:

- Erkenning
- Aansluiten bij de ander om hem in te sluiten
- Wederkerigheid en verbinding aangaan
- Betekenisgericht werken, uitgaande van de kracht van de ander
- Altruïstisch van aard

Contact is basis, en komt tot stand via:

- Presentie : er zijn, zonder meteen iets te willen.
- Narratieve verkenning
- Motivationele benadering

Helena en haar kinderen

PUBEREN

Kijk 'm toch eens
hersenenverbindingen
aanleggen...

@hermanroozen

Puber en gedrag

- Meer moeite met complexe taken zoals overzicht houden/ concentreren
- Snelle leervorderingen door hoge plasticiteit hersenen
- Minder handelen vanuit automatismen, meer experimenteren
- Gedrag sterk afhankelijk van omgeving jongere
- Gevoelig voor groepsdruk en nemen meer risico met vrienden erbij
- Stemningswisselingen
- Lagere impulscontrole
- Reageren sterk op acceptatie en uitsluiting
- Vooral gevoelig voor beloning en minder voor straf
- Moeite lezen van gezichten en duiden emoties
- Risico's inschatten

PUBERTEIT

ALS JE OUDERS

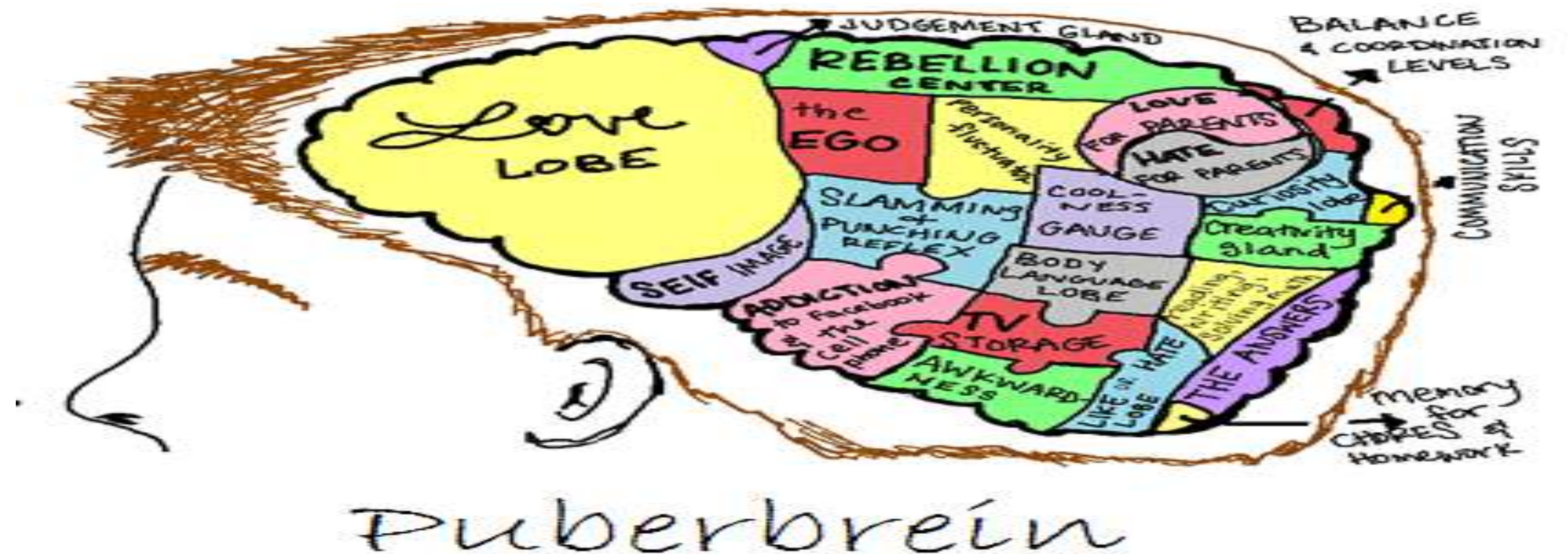
VERVELEND

BEGINNEN TE DOEN

Loesje

Tips voor ouders

- Je hebt echt invloed voor evenwichtige ontwikkeling
- Blijf betrokken: bij gamen, school, sporten etc.
- Biedt structuur en grenzen. Wees streng, maar redelijk. Trek teugels aan als kind het nog niet aankan, trotseer protesten. Help hen grenzen te stellen.
- Geef goede voorbeeld
- Stimuleer zelfstandigheid. Strijd van puber om eigen autonomie is belangrijk voor hun ontwikkeling.

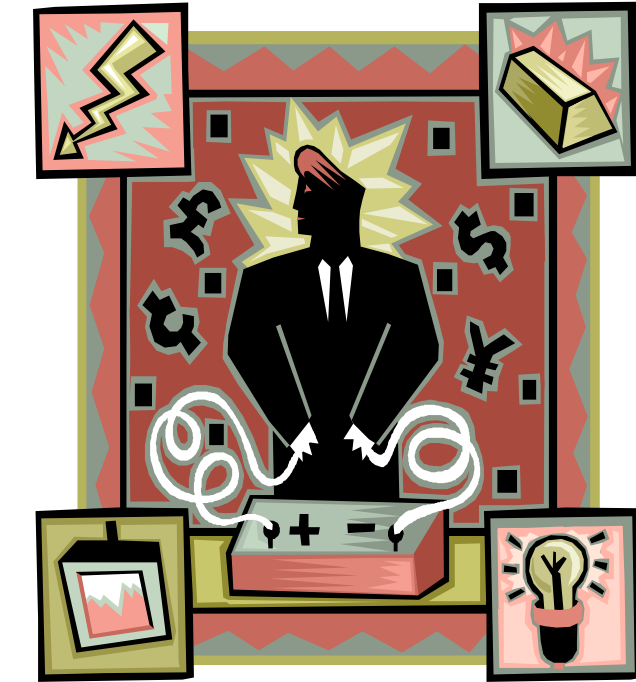

Aansluiting tot stand brengen

- Aansluiting in tijd, plaats, persoon: voegen
- Ontschot en onthaast: aanklampbaar en interrumppeerbaar
- Afstemmen op perspectief van de ander: begrip ontwikkelen
- Afstembaar blijven in duur: trouw en betrouwbaar
- Afstemmingsruimte scheppen: de ander kan zich tonen (narratief of biografie)

Weten wat je moet doen

- Relatiegericht werken
- Zorgen vanuit uitdrukkingshandeling (fysiek iets doen, existentiële betekenis, sociale betekenis)
- Sensitief voor behoefteigheid (verlangen, koersen op vraag, ook als iemand niets vraagt)
- Maken en laten (oplossen waar mogelijk, uithouden waar nodig)
- Doelgericht (waar gaat ons werk over)

4 stadia van exposure

1. De beheersing
Zich leeg maken, alle oordelen opschuiven (ook het medelijden, de afkeer), de neiging om iets te doen, ook de neiging om te gaan theoretiseren.
2. De zuivering
Eigen interpretaties, motieven, gewoontes onder ogen zien / opschorten. Ruimte maken voor het vreemde.

Stadia van exposure (vervolg)

3. De ontvankelijkheid
Het toelaten van het vreemde: ontvangen, aanvoelen, verstaan, begrijpen (herkennen, interpreteren kan de ander geweld aandoen)
4. De toewijding
praktische en trouwe toewending naar de buurt / de ander.
Duurzaam engagement, je verbinden. De ander is mijn betrokkenheid ten volle waard.

Leven in een verhaal

reminiscentie

= daad of proces van herinneringen ophalen

functies:

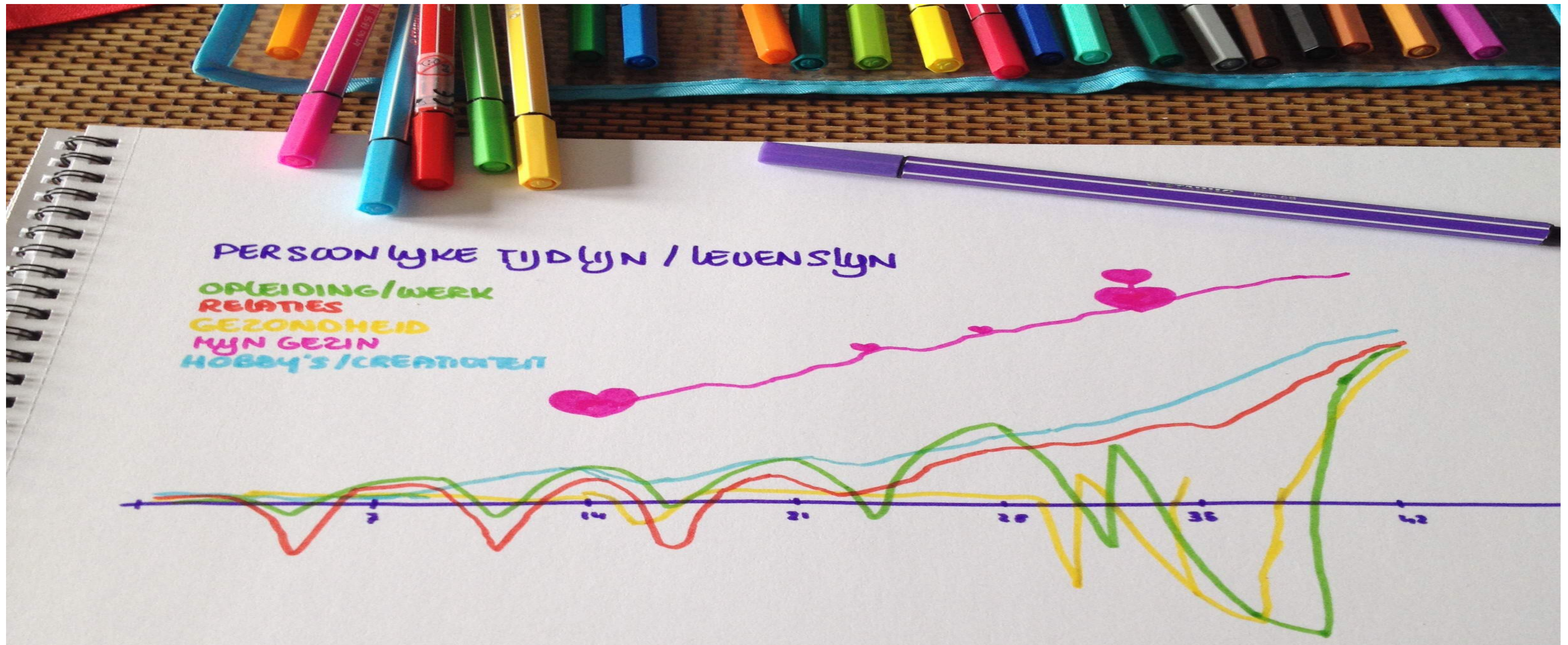
- zingeving aan het geheel van het leven
- herstructurering identiteit
- oplossen oude problemen
- verzoening en vermogen herstellen om in het heden te leven

Betekenis narratief

- Betekenisgeving
- wederkerigheid relatie (hangt tegen presentie aan)
- contact moment
- erkenning
- werkt motiverend
- Identiteits ontwikkeling
- zingeving
- vlottrekken eigen levensontwerp

De levenslijn en het belang van pannenkoeken bakken

Wat moet je doen om iemand te motiveren?

De Kaasverkoper in Nieuwegein

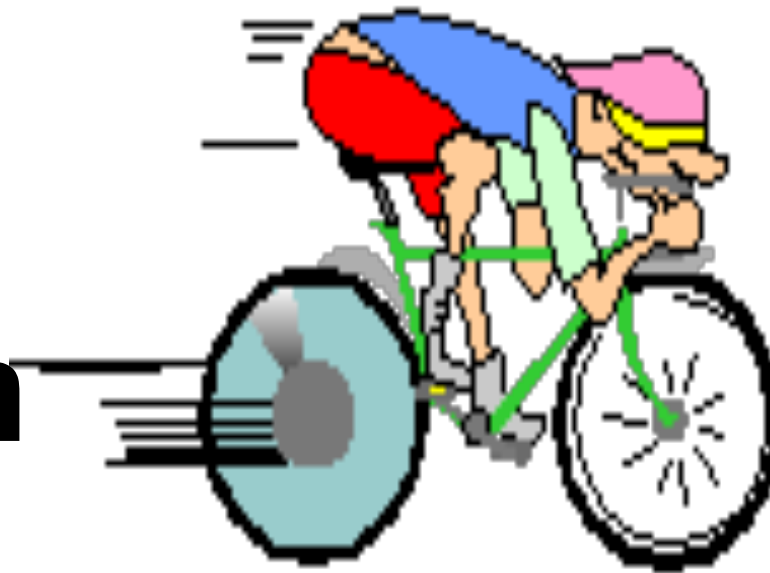

Bekeuring met motiverende werking

Motieven om te veranderen

- 1. Jezelf willen ontwikkelen**
- 2. Belang**
- 3. Verwachting van de ander**
- 4. Iets van jezelf verwezenlijken**

Belangrijke aspecten

- 1. Self serving bias**
- 2. risicotaxatie**
- 3. Eerdere ervaringen**
- 4. invloed buitenaf/media**
- 5. Zelfvertrouwen**
- 6. steun**
- 7. Perspectief**
- 8. kennis van alternatieven**

Onbevangen vragen stellen

1. Open vragen
2. Reflecterende vragen
3. Samenvattende vragen
4. Bevestigende vragen

of

<https://youtu.be/LZt1SySUFE4>

Frans Bromet

basisprincipes

1. **Empathie:** ambivalentie is normaal, reflectief luisteren
2. **Ontwikkel discrepantie :** tussen huidige situatie en belangrijke doelen. Puber draagt motieven aan om te veranderen
3. **Vermijd discussie:** weerstand is signaal om strategie te wijzigen
4. **Ga mee met weerstand:** tegenwerpingen op positieve wijze belichten
5. **Steun geloof in eigen succes :** vertrouwen is belangrijke motivationele factor

- **Machteld Huber; gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen”.**
- **Van sick care naar Health Care (Jim van Os)**
- **Maakbaarheidsoptimisme op z’n retour**

PIJLERS VOOR POSITIEVE GEZONDHEID

- Basis ADL
- Instrumentele ADL
- Werkvermogen
- Health literacy

DAGELIJKS
FUNCTIONEREN

- Sociale en communicatieve vaardigheden
- Sociale contacten
- Betekenisvolle relaties
- Geaccepteerd worden
- Maatschappelijke betrokkenheid
- Betekenisvol werk

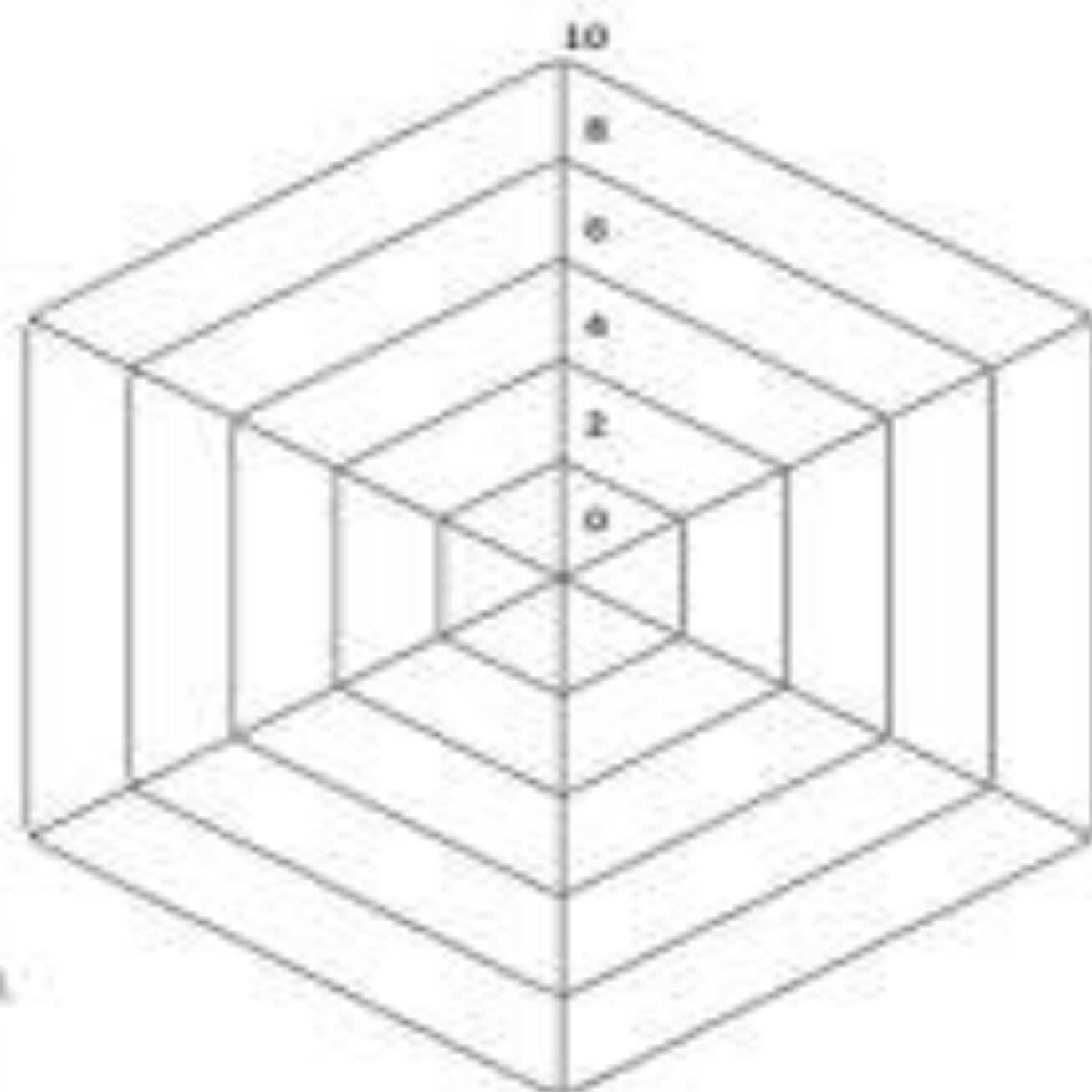

SOCIAAL MAATSCHAP-
PARTICIPEREN

LICHAMSFUNCTIES

- Medische feiten
- Medische waarnemingen
- Fysiek functioneren
- Klachten en pijn
- Energie

MENTAAL
WELBEVINDEN

- Cognitief functioneren
- Emotionele toestand
- Eigenwaarde/zelfrespect
- Gevoel controle te hebben/manageability
- Zelfmanagement/eigen regie
- Veerkracht/resilience & SOC

ZINGEVING

- Zingeving/meaningfulness
- Doelen/idealen nastreven
- Toekomstperspectief ervaren
- Acceptatie

KWALITEIT VAN LEVEN

- Welbevinden
- Geluk beleven
- Genieten
- Ervaren gezondheid
- Lekker in je vel zitten
- Levenslust/balans

Liefde is...

Samenwerken tussen professionals

1. Elkaar kennen, niet **'wat'** je bent, maar **'wie'** je bent
2. Elkaar vertrouwen
3. Elkaars 06-nummer hebben
4. Grens en instellingsoverschrijdend denken en werken
5. Gevoel van ubuntu
6. Gezamenlijk idee van werken vanuit participatie tot specialistisch
7. In staat zijn te kantelen: naar krachtgericht werken, maar probleemgericht wanneer het nodig is
8. En... geen **'nee'** verkopen: verbod op **'zo doen we dat nu eenmaal'**

...samenwerken.

Ouderschap: weerstand en kritiek
Werken met ouders en gezinssystemen uit
niet-westerse culturen

26 juni 2019

Euregionaal Congresburo

Frank Kortmann

em. hoogleraar transculturele psychiatrie

Radboud Universiteit Nijmegen

Werken met ouders uit een andere cultuur

Uitdagend, boeiend, maar vaak ook moeilijk

Onbekend maakt onbemind

Omschrijving van het begrip CULTUUR

De gedeelde waarden, normen, gebruiken en opvattingen die kenmerkend zijn voor een bepaalde groep mensen/gezinnen

Normen en waarden binnen gezinssystemen (M.Mead)

- Postfiguratief

- Figuratief

- Prefiguratief

'Prefiguratieve' groepen in Nederland

'Generaties van geluksvogels en pechvogels'

(Henk Becker, 2017)

1. *De stille generatie (1930-1945):* niet klagen, hard werken
2. *De vroege babyboomgeneratie (1945-1955):* overmoedige protestgeneratie (provo's)
3. *De late babyboomgeneratie (1955-1970):* protest zwakt af
4. *De pragmatische generatie (1970-1985):* de 'verloren generatie', gemakzuchtig, zakelijk
5. *De grenzeloze generatie (1985-1995):* 'alles kan', normen en waarden vertonen afzwakkende grenzen

De cultuur van een individu draagt elementen in zich van

- leeftijd,
- geslacht,
- sociale status,
- opleiding,
- religie
- stad/platteland
- Etcetera

*Every man is like other men, is like some other men and like
no other man* (Kluckholm, 1952)

Cultuur-typeringen (Hofstede)

Collectivisme

Wij-cultuur (fijnmazig)

- Van wie ben jij er een?
- Sterke sociale controle
- Harmonie met groep
- **Gehoorzaam**
- Bescheiden
- Veel regels en normen
- Bewaren van de **eer**
- Schaamte bij fouten

Individualisme

Ik-cultuur (grofmazig)

- Wie ben jij?
- Zwakke sociale controle
- Zelfstandigheid/privacy
- **Eigen initiatief**
- Tonen wat je bent
- Weinig regels en normen
- **Eerlijkheid** staat voorop
- Schuldgevoel bij fouten

‘Gehoorzame kinderen’

‘Initiatiefrijke en zelfwerkzame leerlingen’

Grote of kleine machtsafstand

- Ouder – kind
- Onderwijzer- leerling
- Hulpverlener - hulpvrager
- Werkgever – werknemer
- Priester – gelovige
- Arts – patiënt (WGBO)

‘Wacht-coëfficiënt’

Wie heeft het meest correct gehandeld?

Parabel:

Iemand had twee zonen. Hij ging naar de eerste en zei: Kind, ga en werk vandaag in de wijngaard. En hij antwoordde en zei: Ja, heer, maar hij ging niet. Hij ging naar de tweede en sprak evenzo. En deze antwoordde en zei: Nee, ik heb geen zin. Maar later kreeg hij berouw en ging toch.

Opvattingen over straffen in verschillende culturen

(bericht in Trouw 9-9-2009)

‘Wie zijn kind lief, heeft spaart de roede niet’

- Thema van preek van een dominee in een kerk in Amersfoort
- Deze dominee moest zich enkele dagen later melden bij de politie, verdacht van opruiende taal

Persoonlijkheid en cultuur

- In een ik-cultuur word je geacht je *onafhankelijk te* gedragen en initiatieven te vertonen. Zo niet, dan heb je een *Afhankelijke Persoonlijkheidsstoornis* (DSM-5)
- In een wij-cultuur word je geacht gehoorzaam te zijn en te luisteren naar het gezag. Zo niet dan heb je een 'slecht karakter'. Een '*Onafhankelijke persoonlijkheidsstoornis*'?

Masculien

Rollen zijn onderscheiden

Man:

- hoofd van gezin
- kostwinner
- opleiding/vak
- macho

Vrouw

- doet het huishouden
- voedt kinderen op
- is bescheiden
- op de achtergrond
- geen opleiding

Feminien

Rollen zijn uitwisselbaar

- ook werkende vrouw
- ook opleiding
- ook vrouwen in het leger en bij politie
- huisman
- pappa/mamma-dag
- uni-seks kleding

Kleine en grote onzekerheidsvermijding

- Uiterste houdbaarheidsdatum
- Veiligheidsstoeltjes voor kinderen in auto
- Arbeidsomstandighedenwet (ARBO)
- Mondige patiënt vertrouwt de huisarts niet en wil direct specialistische hulp of vraagt om een *second opinion*

Verskil in communicatiestijl

Nederlandse onderwijzer

- Weinig woorden
- Nadruk op inhoud
- Eerst kern – later context
- Eerlijk
- Direct
- Vertrouwen op basis van een goed verhaal (feiten)

Marokkaanse ouder

- Veel woorden
- Nadruk op vorm
- Eerst context –later kern
- Sociaal wenselijk
- Indirect
- Vertrouwen pas op basis van goede relatie

Stijl van autochtone Nederlandse leerkracht

- Recht door zee
- Waarheid staat voorop
- Stipt op tijd;
- Alles plannen, agenda's trekken
- Geeft het kind veel individuele vrijheid
- Er kan veel

Perceptie van westerse leerkracht door een niet-westerse ouder

- Rationeel,
- Procedure gericht
- Burocratisch
- Koel
- Direct, te eerlijk
- Weing respect voor ouderdom

Overbruggen van cultuurkloof

Voorwaarden

1. Beide partijen moeten zich bewust zijn van hun eigen normen en waarden
2. Beide partijen moeten hun eigen normen en waarden wat kunnen relativieren, om ruimte te scheppen voor de opvattingen en denkbeelden van de ander

Ben jij als professional bereid/in staat om je eigen normen wat te relativeren?

- *De normen en waarden van de ander zijn soms wel anders dan die van mij, maar daarom niet minder goed.*
- *Mensen uit verschillende culturen dienen elkaars cultuur te respecteren, tenzij.....*

Hét obstakel *ethnocentrisme*

- Iedereen vindt zijn eigen normen en waarden de beste.
- Daarom vinden niet-westerse ouders de normen en waarden van westerse onderwijzers minder goed, minderwaardig of afkeurenswaardig en andersom
- Deze wederzijdse diskwalifikatie verloopt meestal onbewust, onbedoeld en reflexmatig heeft een negatieve uitwerking op de werkrelatie en leidt tot weerstand en kritiek

Ethnocentrisme

Negatieve overdracht in de werkrelatie

- *Niet-westerse ouders richting autochtone professionals* (laatstst worden nogal eens geassocieerd met kolonialisme, discriminatie en marginalisatie)
- *Niet-westerse ouders richting niet-westerse professionals* (laatstst worden soms verweten verraad te plegen aan hun oorspronkelijke niet-westerse cultuur)
- *Autochtone ouders richting niet-westerse professionals* (laatstst worden gemakkelijk geassocieerd met mensen uit een cultuur die inferieur is aan de eigen westerse cultuur)

Ouders haken af. Wiens schuld?

- De leerkracht legt de 'schuld' van het afhaken gemakkelijk bij de ouder. 'De ouder was onvoldoende gemotiveerd'.
- De oorzaak ligt voor een deel ook bij de leerkracht. Deze heeft wellicht onvoldoende aandacht besteed aan het motiveren van de ouder voor zijn benadering

‘Onbekend maakt onbemind’

- ‘Onbemind’ is een ongunstige uitgangspositie voor een goede werkrelatie met niet-westerse ouders
- Meer ‘bekendheid’ met de leefwereld van de ouders kan de relatie versterken

Je gaat op huisbezoek. Hoe schat je de
'cultuur' van deze ouders in?

**‘Vooroordeel’
Onvermijdelijk
Wees gewaarschuwd**

Eis: corrigeer je eerste indrukken

Vooroordeel

Correctie

↑
Kennis op basis van
eerdere ervaring,
boeken, internet
etc

↓
Kennis op basis van
informatie van
migrant zelf en zijn
omgeving

**GA
EN PRAAT
MET
VREEMDEN**

Loesje

Bouwstenen van een gesprek tussen ouders en leerkracht

- Taaltekens
- Gedragstekens

Taal- en gedragstekens hebben geen vaste betekenis, maar krijgen die pas in hun context

Nutrilon in een westerse context

© 2017 Nutricia, a division of RINCO R. Ulan, Kortmann

Nutrilon in een Arabische context

© 2017/2018 van der Klink Rijk R. Jans Kortmann

Betekenis van taal- (SRQ) en gedragstekens in een Ethiopische context

- Do you sleep badly?
- Do you cry more than usual?

Psychologisch gewicht van zelfde feiten in verschillende context

- Het niet kunnen bijwonen van een begrafenis van vader
- Het beledigen van je moeder
- Eerkwetsies: verkrachtingen
- Het verlies van een kind
 - aangereden door een dronken automobilist
 - doordat het zichzelf heeft opgeblazen in het Palestijns-Israëliësch conflict

Persoonlijkheidskenmerken in hun culturele context

- De Nederlandse cultuur: *doe maar gewoon.....* versus de Ethiopische cultuur: *wees trots op jezelf* – sterk gevoel van eigenwaarde; het is normaal dit ook te tonen ('narcisme')
- De Nederlandse cultuur: *je vertrouwt de ander, tenzij....* versus Ethiopische spreekwoord: *'Je kan mensen pas vertrouwen als ze dood zijn'* ('paranoidie')

Om context te verzamelen in een gesprek stel je je zo lang mogelijk op als 'niet-weter'

- Dat biedt ruimte aan de ouders om hun verhaal te doen
- De context helpt je om ze echt te begrijpen

Moderne pedagogische benadering (beïnvloed door de ik-cultuur)

- Leerlingen moeten zo zelfstandig mogelijk functioneren
- Eigen kracht van de leerling
- Zelfwerkzaamheid
- Aanmoedigen van vrije expressie
- Bevorderen van assertiviteit

Verwachtingen van ouders uit een traditionele wij-cultuur

- De onderwijzer heeft de kennis en handelt om bestwil van de leerling
- De leerling behoort daarom goed naar de onderwijzer te luisteren en te doen wat deze zegt. De onderwijzen moet duidelijke grenzen aangeven.

Voorbeeld: spijbelende Chinese puber

Competentie 1: Relatie en cultuur

- Verdiep je in de cultuur
- Gebruik de ouders als bron van informatie daarover; zij zijn je beste leermeester
- Wees je bewust van je neiging tot stereotypering
- Wees je bewust van je neiging tot ethnocentrisme
- Doen zich problemen in de relatie voor, praat er over en probeer via geven en nemen tot een compromis te komen waar beide partijen zich inkunnen vinden.
- Wees ruimhartig in ouders op hun gemak te stellen!

Competentie 2: Probleemverkenning

- Probeer de betekenis te achterhalen van de taal- en gedragstekens van de leerling en zijn ouders door het verzamelen van context
- Vraag om concrete voorbeelden ter verduidelijking
- Stel je zo lang mogelijk op als 'niet-weter'

Competentie 3: Begeleiding en cultuur

- Kies een begeleiding die (1) professioneel is en (2) zo goed mogelijk past bij de cultuur van de leerling en diens systeem
- Geef uitgebreide voorlichting
- Pas je rolgedrag aan aan de verwachtingen van het systeem (paternalistisch/egalitair)

LIEVE KINDEREN

STOUTE OUDERS

Waarom doen ouders lastig?

Achtergronden

- Bezorgd
- Angstig
- Wantrouwend
- Betrokken
- Projectie
- Omdat ze ruimte krijgen
- Schaamte/ schuld

COMMUNICATIE

Zender-----boodschap---→ ontvanger

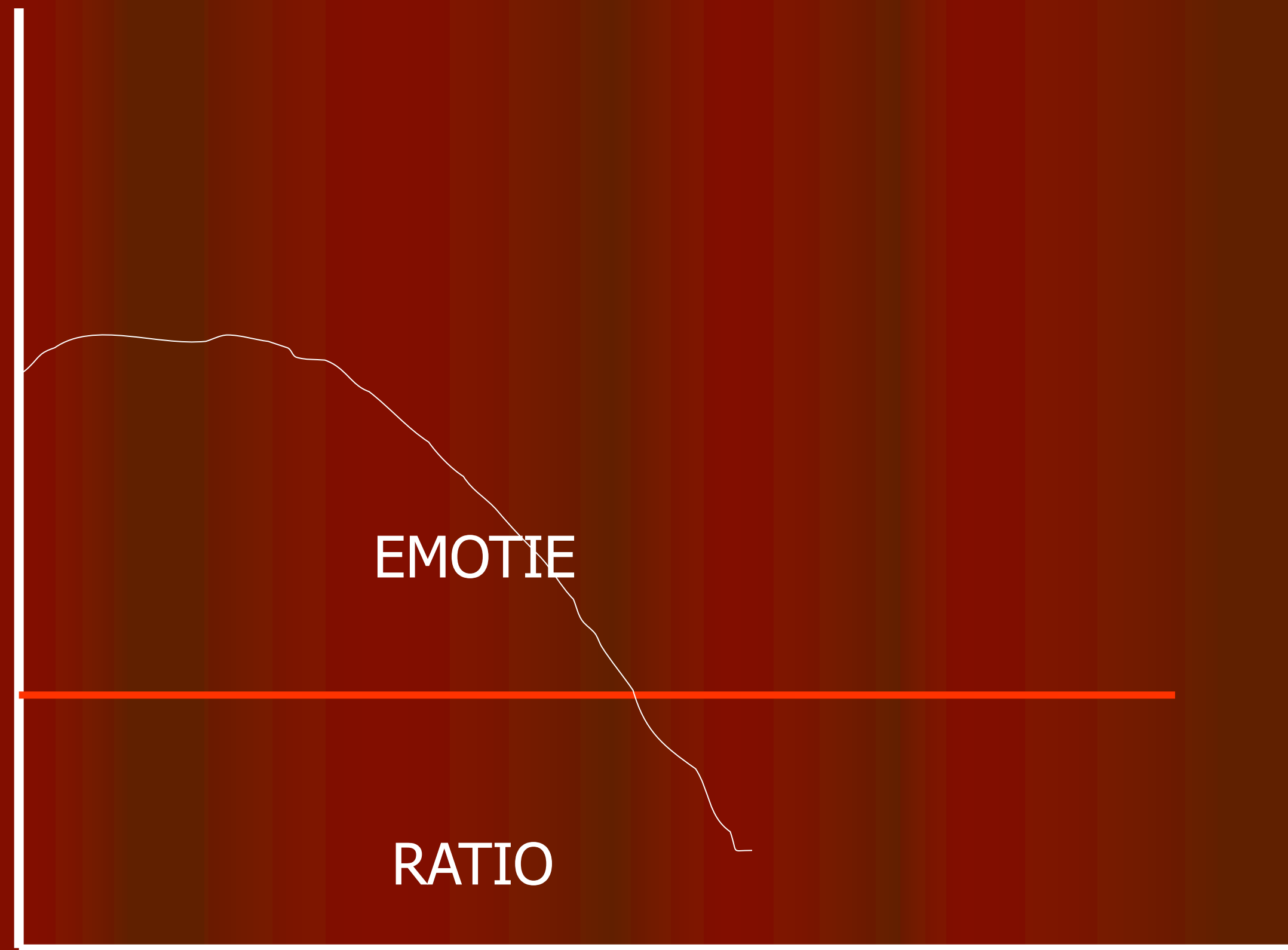
WAT IS HET REFERENTIEKADER VAN BEIDEN ??

Op basis van ervaring, milieu, cultuur.

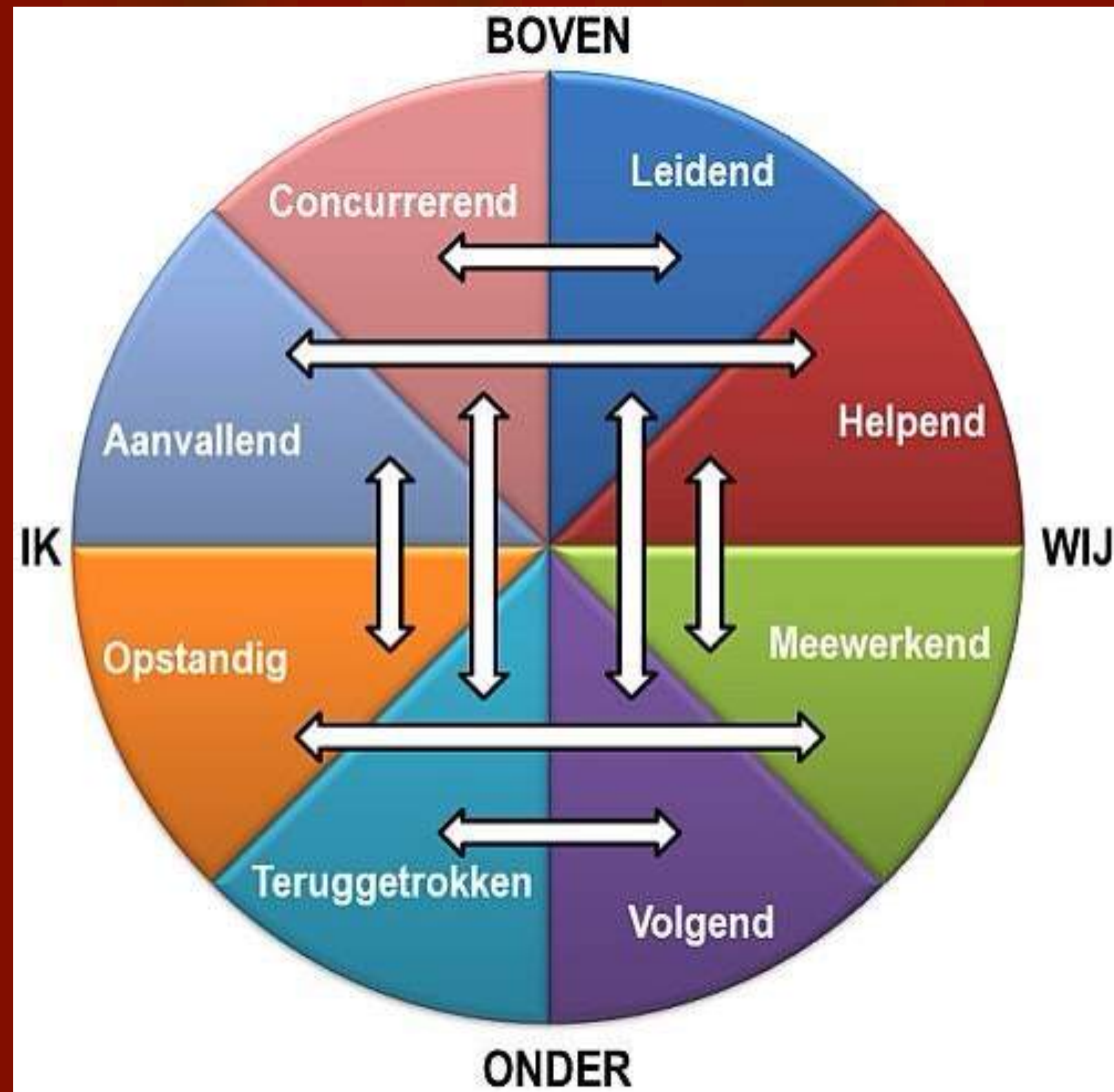
Hinderpalen voor communicatie

- Bevelen, opdragen
- Waarschuwen, vermanen
- Oordelen, verwijten
- Negeren, afleiden
- Ondervragen
- Interpretieren
- Oplossingen aandragen

FRUSTRATIEAGRESSIE

DE INTERACTIE

Boven roept onder op
Onder roept boven op
Ik roept Ik op
Wij roept wij op

PATRONEN

Agressiespiraal

Meester Slaaf model

Spel van Leiden en volgen

Liefdesdans

Bij knellen doe een stap opzij!!

Ook Gij Brutus

En hoe ben jij als ouder?

??

??
??
??
??
??
??
??
??

DOORBREKEN VAN GEDRAGSPATRONEN VANUIT SYSTEMISCH PERSPECTIEF.

JA, JA, GA ER MAAR AAN STAAN.

EEN MOOIE UITDAGING, ZULLEN WE HET MAAR NOEMEN.....

$$7 + 7 = 14 \quad 8 + 9 = 17 \quad 14 + 17 = 32 \quad 18 + 9 = 27$$

DE WET VAN DE CIRCULARITEIT.

Oorzaak gevolg denken versus circulair denken.

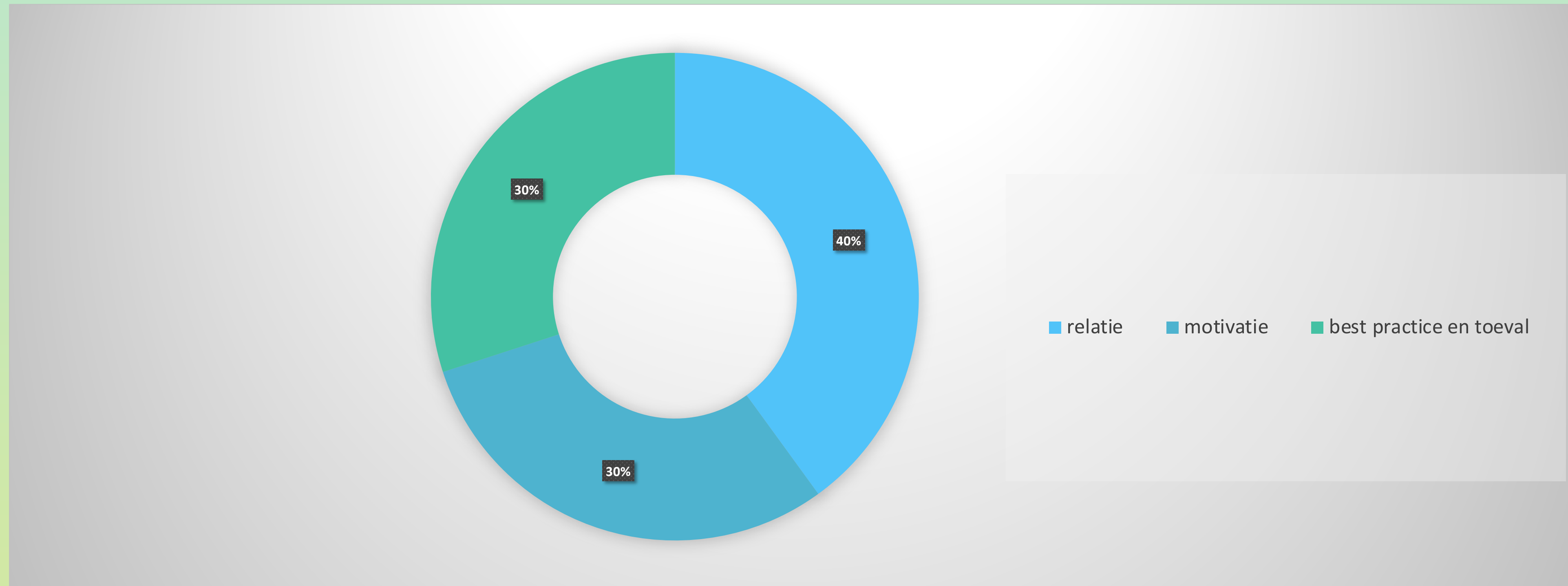
Je kunt de ander niet veranderen, wel jezelf waardoor de kans groot is, dat de ander mee deint.

DIVERSE SYSTEMISCHE INV ALSHOEKEN.

De wet van de circulariteit

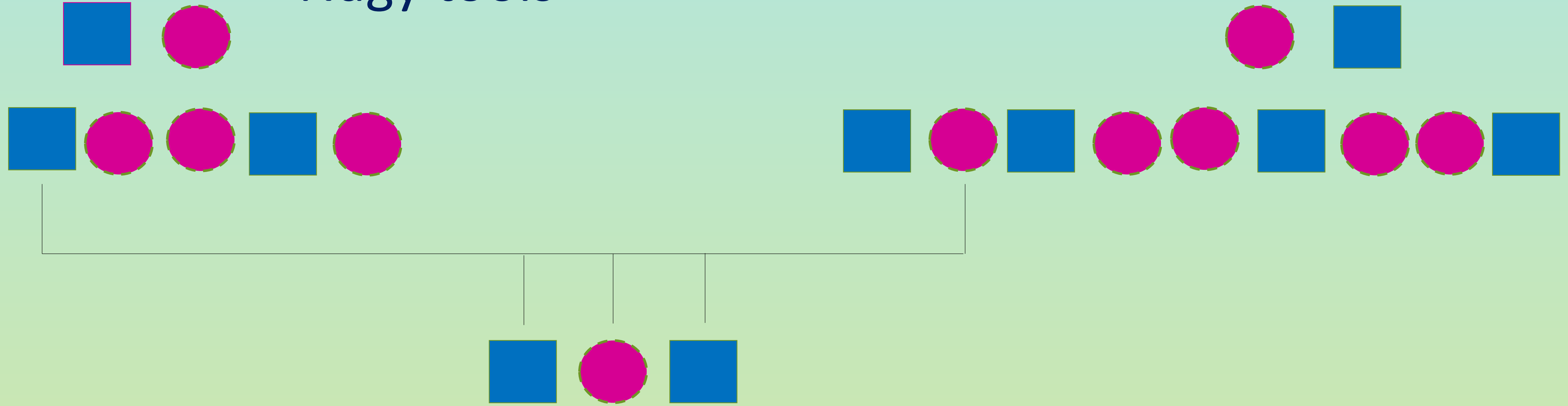
- Nagy tools over hoe je naast iemand komt. Voorwaarde 1.
- Bakker tools over irritaties over en weer.
- Watzlawick tools vanuit je helikopter.
- Minuchin tools om niet in dezelfde schoenen te gaan lopen.
- O Hanlon en de Shazer tools, een kwestie van omdenken.

40 % Effect communicatie zit in mandaat / relatie

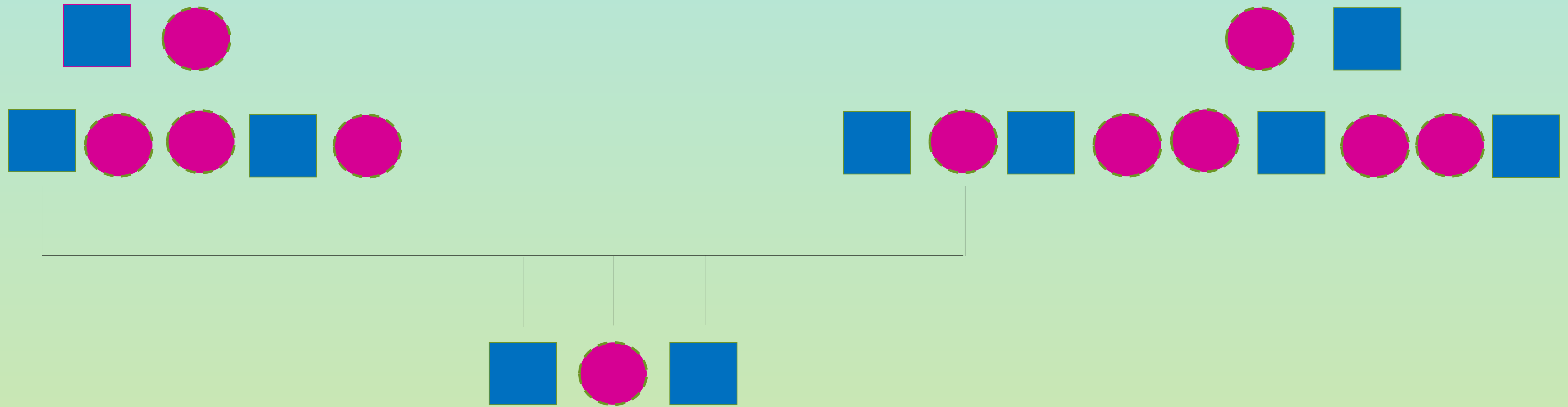
Maar hoe kom je in de schoenen van de ander?

Nagy tools

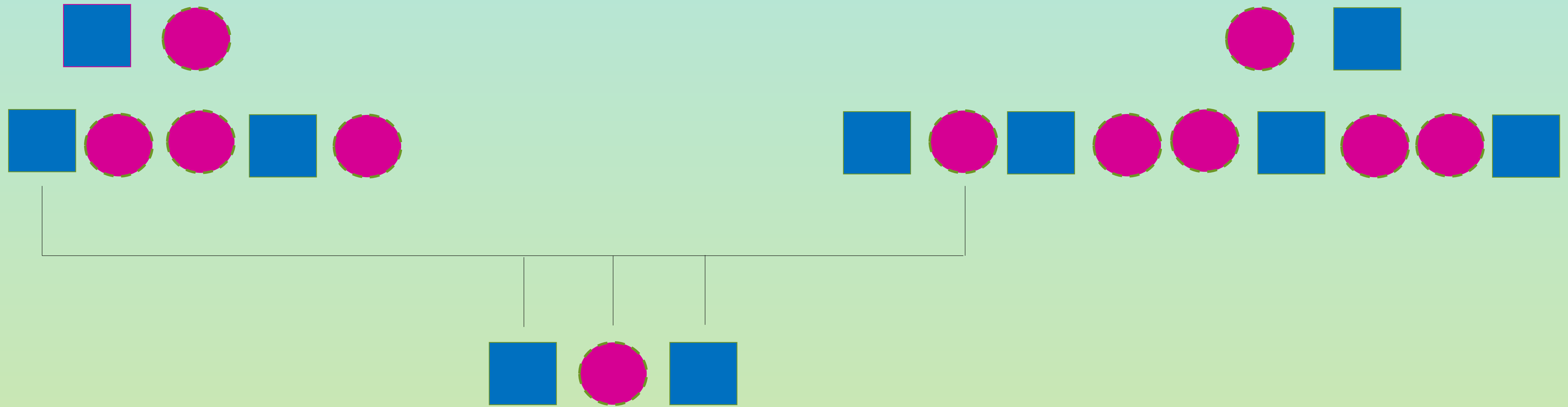
Niveau 1. De Feiten

1. Feiten

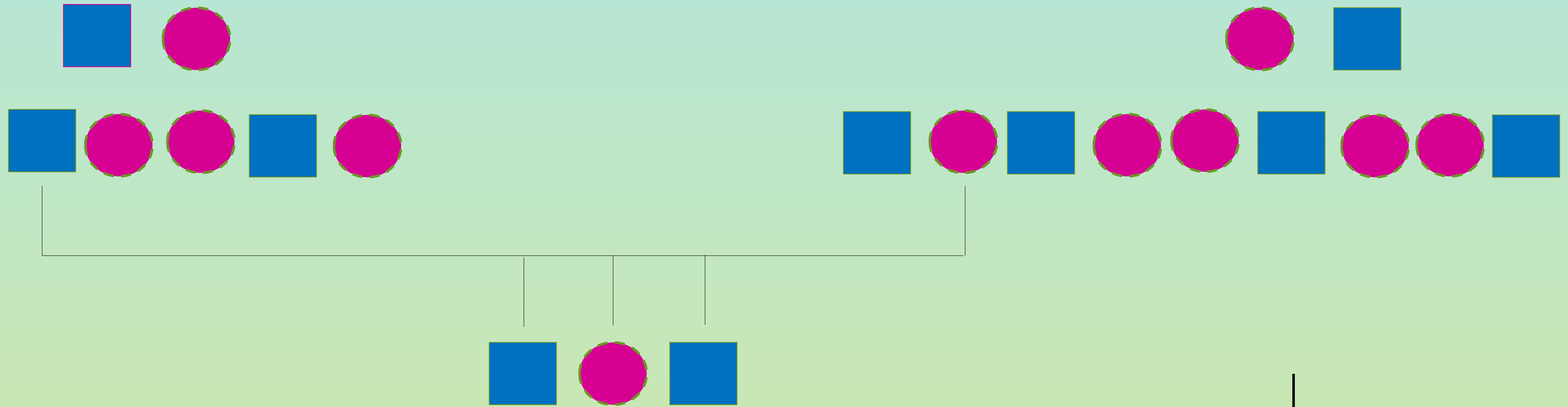
Niveau 2: Interpretaties en gevoelens

1. Feiten
2. Interpretaties en gevoelens

Niveau 3: Effecten op het huidige (gezins)functioneren

1. Feiten
2. Interpretaties en gevoelens
3. Effecten op het huidige gezinsfunctioneren

Niveau 4: Loyaliteiten en gespleten loyaliteiten

Niveau 4: Loyaliteiten en gespleten loyaliteiten

Ken ook je eigen genogram.

Gespleten loyaliteiten leveren destructief recht! Let op parallelprocessen, blijf meerzijdig partijdig, werk naar driehoeks relaties, anders krijg je het als een boemerang terug in je nek!

Bakker tools

Irritaties? **Waar komen ze vandaan?**

Koek van ellende.

Afstaan zoals adoptie

Beheer uit handen geven

Ouderhandvatten of kind in de carwash?

Irritatie

Vijandig destructief

Direct en terzake

Watzlawick tools

Van aanvallend naar aanvullend. 1 Letter maar een hele wereld verschil.

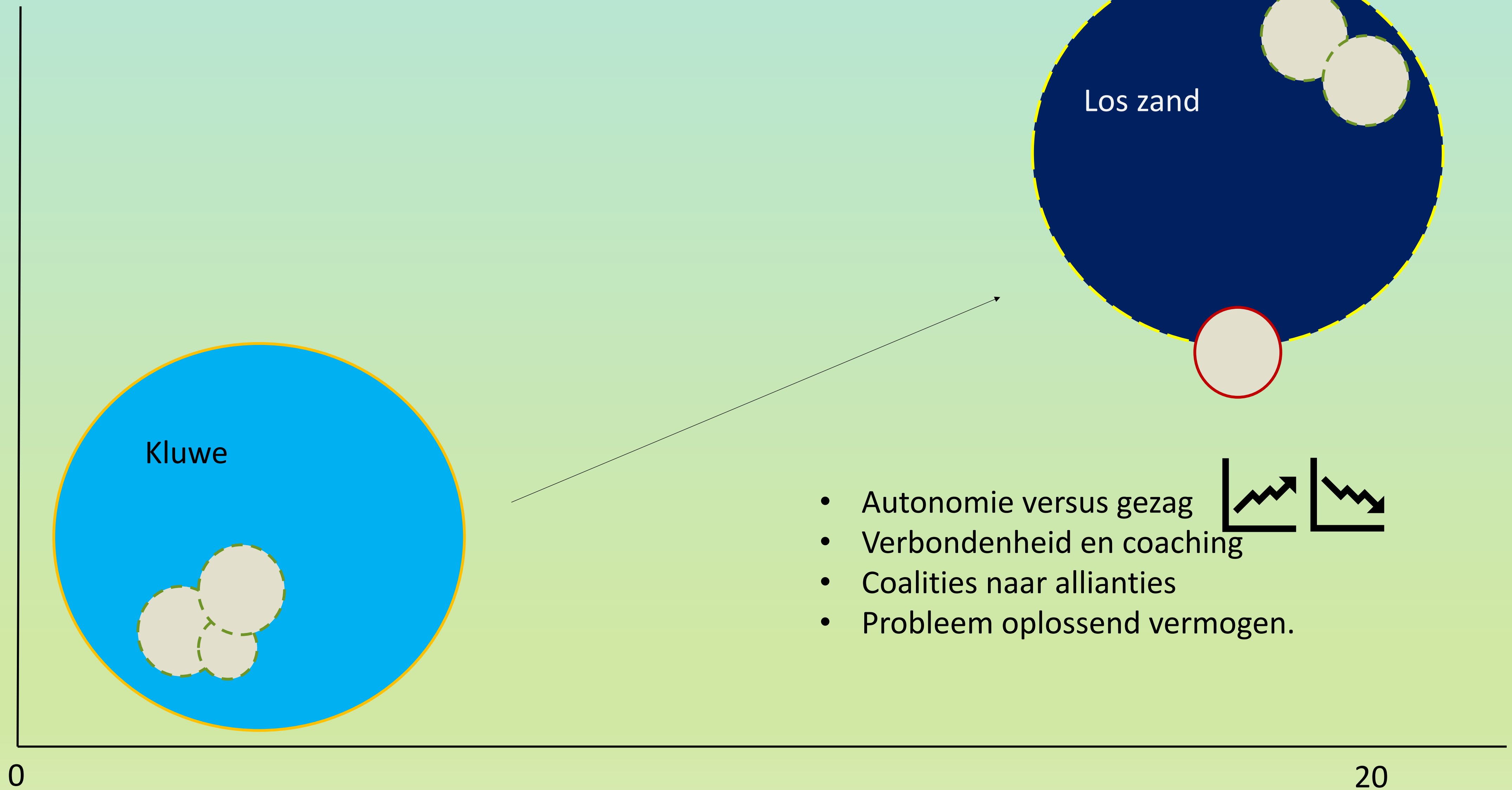
Beïnvloeding is er altijd, met woorden en met gebaren / gezichtsuitdrukkingen....

- Aanvullend Een heeft de leiding, de ander volgt.
- Aanvallend Twee hebben de leiding of 2 volgen.
- Up via down met ethische bedoelingen, niet vanwege je eigen gewin.

Hang eens in je helikopter boven communicatie. Verander jij, verandert de ander.
Niet eenvoudig, wel te leren.

Minuchin tools

Echt in de schoenen kunnen staan, is voorwaarde. **In de schoenen staan, betekent niet in de schoenen lopen!**

O Hanlon en de Shazer tools, een kwestie van omdenken.

$7 + 7 = 14$ $8 + 9 = 17$ $14 + 17 = 32$ $18 + 9 = 27$

3 “g” of 1 “f”.. ?

Heeft U nog een beetje zin in het leven?

Zie je wat goed gaat of wat fout gaat?

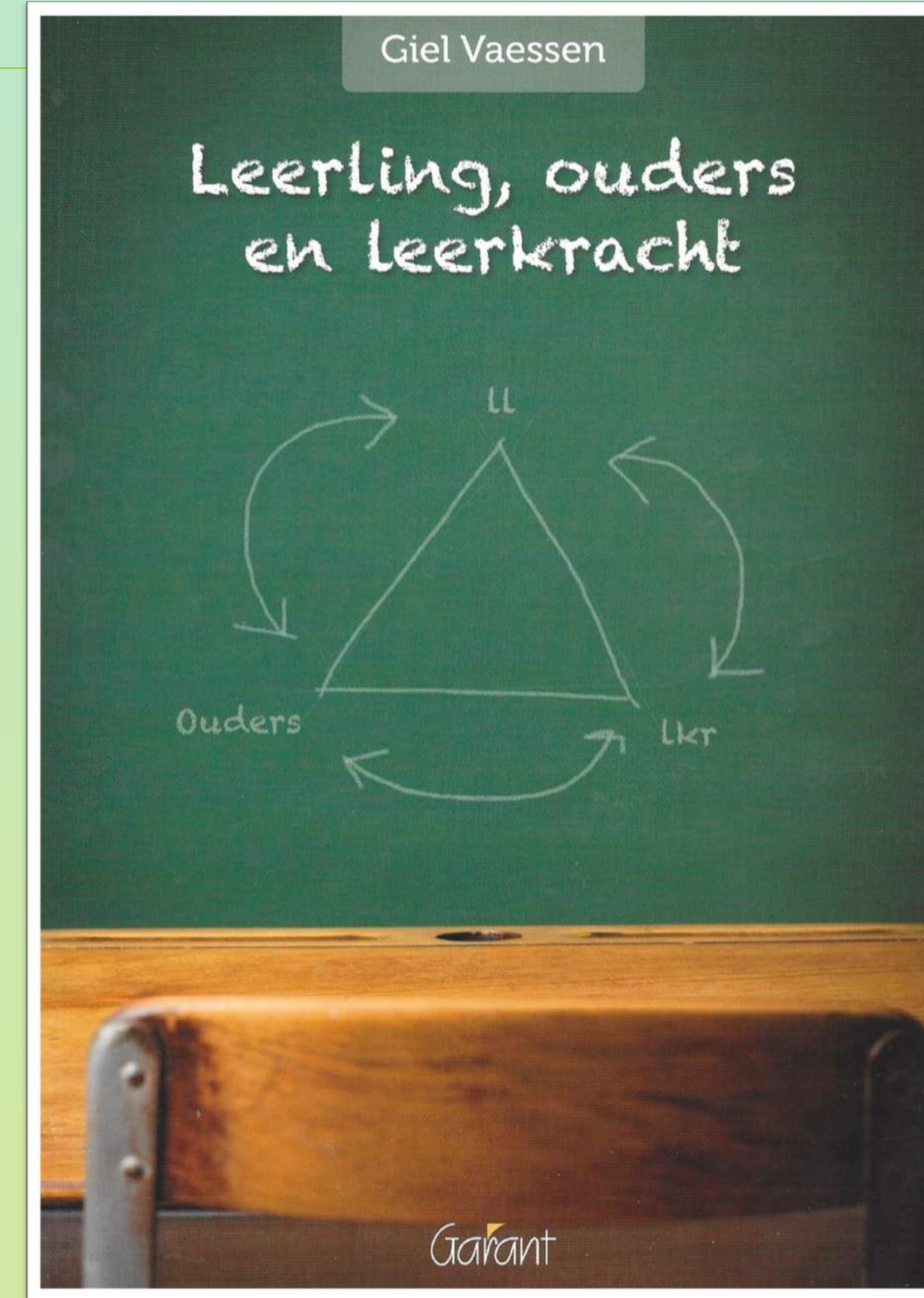
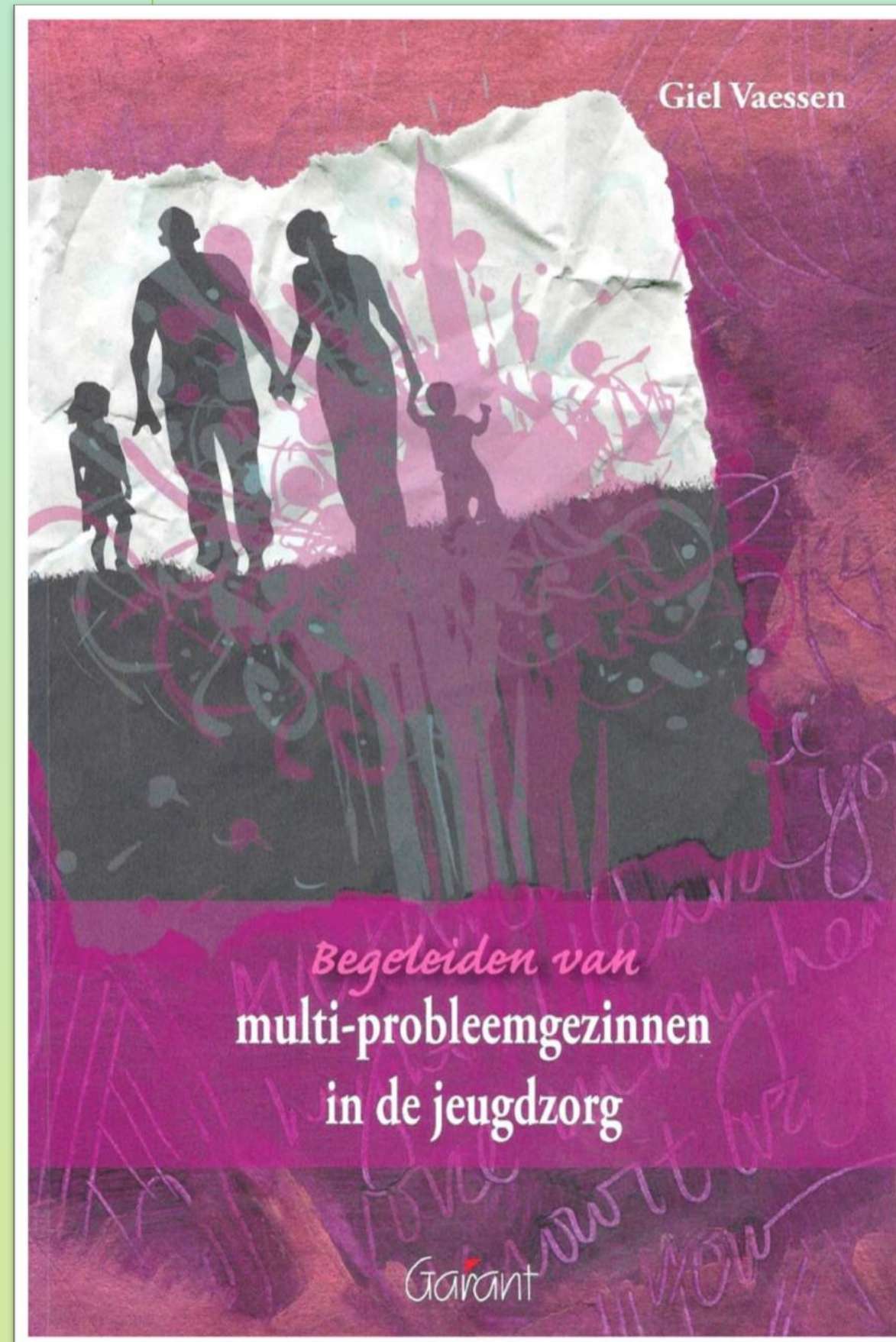
Zie je wat mensen niet kunnen of zie je wat ze wel kunnen?

Werk met schaalvragen of oplossingsgerichte cirkels.....

Interessante materie?

Voor de zorg

Voor het onderwijs.

Dank voor uw
Aandacht.

Veel communicatie plezier onderweg!